

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1919.

Första kammaren.

Nr 14.

Lördagen den 8 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Upplästes följande inkomna läkarintyg:

Att herr riksdagsmannen *Edward Larsson*, som lider af influensa, är förhindrad deltaga i riksdagsarbetet under de närmaste dagarna intygas.

Stora Skeberg den 5 mars 1919.

Stefan Tengström,

leg. läkare.

Att ledamoten av riksdagens första kammare herr *Emil Vasseur* på grund av sjukdom, magsår, är förhindrad till arbete och måste intaga sängen tills vidare, varder härmed på heder och samvete intygat.

Stockholm den 6 mars 1919.

Gideon Edlund,

leg. läkare.

Att redaktör *C. G. Ekman*, som lider av influensa, är oförmögen att deltaga i riksdagsarbetet tills vidare intygas.

Stockholm den 7 mars 1919.

K. Mellner,

leg. läkare.

Anmäldes och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 49, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t rörande vissa ändringar i lagen angående tillsättning av prästerliga tjänster; och

nr 50, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med särskild bestämmelse att tills vidare gälla i fråga om skydd för vissa främmande patent.

Anmäldes och bordlades

statsutskottets memorial:

nr 30, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut angående

Första kammarens protokoll 1919. Nr 14.

anvisande av anslag å tilläggsstat för år 1919 under fjärde huvudtiteln för bestridande av kostnader, som kunna bliva en följd av uppskjutande tills vidare av de för närvarande pågående arbetena å uppförande av kasernetablissemang för Södra skånska infateriregementet; och

nr 31, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut angående be-
redande av medel för färdigställande av torpeder till jagarna Wrangel och Wachmeister;

bankoutskottets memorial nr 17, angående avskrivning av osäkra fordringar vid riksbankens huvudkontor och avdelningskontoret i Luleå; samt

andra lagutskottets utlåtande nr 13, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om anställande av distriktsbarnmorskor m. m., dels ock i anledning därav väckta motioner.

Företogs val av tjugufyra valmän för anställande av föreskrivna val av dels fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, dels ock suppleanter för riksdagens fullmäktige i nämnda bank och kontor; och befunnos efter valförrättningens slut hava blivit till valmän utsedda:

herr Barthelson	med 72 röster
» Boberg	» 72 »
» Bäckström	» 72 »
» Carlsson, Johan, ...	» 72 »
» Ekelund	» 72 »
» Forssman	» 72 »
» Gustafsson, K. J. A., ...	» 72 »
» Hallin	» 72 »
» Hammarström	» 72 »
» Hedenstierna	» 72 »
» Hedenström	» 72 »
» Hult	» 72 »
» Jeansson	» 72 »
» Lamm	» 72 »
» Nilsson, Johan, ...	» 72 »
» Pers.	» 72 »
» Pålsson	» 72 »
» Rogberg	» 72 »
» Roos	» 72 »
» Rooth	» 72 »
friherre Silfverschiöld	» 72 »
herr Trygger	» 72 »
» Wickman	» 72 »
» Wrangel	» 72 »

Anställdes val av tio suppleanter för kammarens valmän för anställande av föreskrivna val av dels fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret dels ock suppleanter för riksdagens fullmäktige i nämnda bank och kontor; och befunnos efter valförrättningens slut hava blivit till suppleanter för kammarens ifrågavarande valmän utsedda:

herr Ingeström	med 39 röster
» Ohman	» 39 »
» Hegardt	» 39 »
» Örne	» 39 »
» von Essen	» 39 »
» Broman	» 39 »
» Borell	» 39 »
» Gustafsson, Gustaf, ...	» 39 »
» Neess	» 39 »
» Frändén	» 39 »

sedan ordningen dem emellan blivit genom lottning bestämd.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran, bevillningsutskottets betänkanden nr 15 och 16. andra lagutskottets utlåtande nr 12 samt jordbruksutskottets utlåtanden nr 28 och 29.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande bankoutskottets utlåtande nr 10 A, angående regleringen av utgifterna under riksstatens för år 1920 tionde huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

Punkterna 1—3.

Lades till handlingarna.

Punkterna 4 och 5.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 6.

Lades till handlingarna.

Punkten 7.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 8.

Lades till handlingarna.

Punkterna 9—12.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 13—15.

Lades till handlingarna.

Punkterna 16—18.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 19.

*Ifrågasatt
ökad pension
åt krigs-
arkivarien
Severin Bergh.*

I en till riksdagen avlåten proposition, nr 35, hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, utan hinder av gällande pensioneringsgrunder för arméns befäl och underbefäl med vederlikar den 22 juni 1877, dels medgiva, att pensionen för krigsarkivarien vid generalstaben Severin Bergh, finge, efter av honom i övrigt fullgjorda pensionsvillkor, utgå med lönens hela belopp, dels ock godkänna en föreskrift av innehåll, att efter nyss nämnda belopp skulle från och med den 1 juli 1918 beräknas den avgift till pensionskassan, som Bergh hade att erlægga på sätt berörda pensioneringsgrunder i övrigt stadgade.

Utskottet, som ej funnit något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hade under nu föredragna punkt hemställt, att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning måtte vinna riksdagens bifall.

Herr Hedenstierna: Jag ber att få anmäla, att den person, för vilken framställning om pension här blivit gjord, nu är död, och hemställer jag därför, att framställningen icke måtte föranleda någon åtgärd.

Efter härmed slutad överläggning beslöts, att ifrågavarande framställning ej skulle föranleda någon åtgärd.

Punkten 20.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 21.

Lades till handlingarna.

Punkterna 22—24.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 25.

Lades till handlingarna.

Punkterna 26—38.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 39.

Lades till handlingarna.

Punkterna 40—46.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 47.

I punkt 42 under tionde huvudtiteln i statsverkspropositionen hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att avlidne förre instruktören i husslöjd Anders Vilhelm Nordins änka Emma Kristina Nordin, född Stohlander, finge från och med den 1 mars 1918 under sin återstående livstid, så länge hon förbleve i sitt nuvarande änkestånd, från allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 600 kronor.

Ang. understöd åt f. d. slöjdinstruktören A. V. Nordins änka.

Utskottet hade i nu föredragna punkt, då någon lagenlig rätt till pension ej föreläge samt utskottet av vad i ärendet anförts icke funnit sig övertygat, att något verkligt behov av understöd vore för handen, hemställt, att Kungl. Maj:ts ifrågakvarande framställning icke måtte av riksdagen bifallas.

Herr Klefbeck: Detta ärende gäller en gammal 72-årig änka, för vilken alla myndigheter hava föreslagit en pension av 600 kronor. Hennes man var slöjdlärare inom husslöjdens område och hade tjänstgjort 36 år samt utövat en gagnande och framgångsrik verksamhet. Änkan är nu urståndsatt att genom arbete bidra till sin försörjning. Lantbruksstyrelsen har varmt tillstyrkt, att hon skulle få den ifrågasatta pensionen, statskontoret har instämt i tillstyrkandet av denna ansökning, och departementschefen har sedan gjort framställning i samma riktning.

Såsom motivering för sitt avstyrkande anför utskottet endast, att änkan icke har någon lagenlig rätt till pensionen och att verkligt behov av understöd icke är för handen. Att hon icke har lagenlig rätt är självklart men lantbruksstyrelsen hänvisar till att 1914 års riksdag beviljat lantbruksingenjören Berggrens änka 600 kronor i pension fast hon icke heller hade lagenlig rätt till understöd. Vad sedan behovet av understöd beträffar, är det ju sant, att boet efter mannens död kunde uppvisa en behållning av 23,000 kronor i runt tal, men av detta var det blott 10,500 kr. kontanta medel, och det andra utgjordes av husgeråd. Huru denna änka skall kunna leva i dessa tider på räntan å 10,000 kronor, är för mig åtminstone ofattligt, och då hon är så gammal och mannen så länge tjänat staten samt då mannen vidare icke hade rätt att för ankans räkning ingå i någon

Ang. understöd åt f. d. slöjdinstruktören A. V. Nordins änka.

pensionskassa, skall jag bedja, att, i likhet med alla hörda myndigheter, få tillstyrka, att kammaren beviljar den ifrågasatta pensionen. 600 kronor.

(Forts.)

Herr Hedenstierna: Ja, mina herrar, det är ytterst sällan utskottet avstyrker en pension, som blivit tillstyrkt av alla myndigheter, men i detta fall lämnades i utskottet sådana upplysningar angående de ekonomiska förhållanden, som äga rum inom denna familj, att utskottet ansåg sig icke kunna tillstyrka framställningen. Det är ju mycket tråkigt att i ett sådant här fall gå in på enskilda personers ekonomiska förhållanden, men det meddelades i utskottet, att den nu ifrågavarande änkan, som själv har en förmögenhet av mellan 20- och 30,000 kronor, har endast två barn, som bägge sitta i synnerligen goda ekonomiska omständigheter. Vid sådant förhållande, och då det i detta fall icke gäller en pension, utan ett understöd, ansåg sig utskottet icke kunna tillstyrka riksdagen att bevilja det begärda bidraget. För min del kan jag icke annat än ställa mig på utskottets sida och ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjordes enligt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i förevarande punkt hemställt samt vidare därpå att kammaren skulle med avslag å utskottets hemställan bifalla Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning; och förklarades den förra propositionen, vilken upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 48—51.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Herr statsrådet Undén avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 161, med förslag till lag angående förordnande av rättegångsbiträde åt häktad m. m.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande bankoutskottets utlåtande nr 10 B, angående regleringen av utgifterna under tilläggsstatens för år 1919 tionde huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

Punkterna 1 och 2.

Lades till handlingarna.

Punkten 3.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 4—6.

Lades till handlingarna.

Punkten 7.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 8 och 9.

Lades till handlingarna.

Punkten 10.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 11—13.

Lades till handlingarna.

Vid förnyad föredragning av bankoutskottets utlåtande nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 235 § i lagen om bankrörelse den 22 juni 1911, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo jordbruksutskottets memorial nr 20, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande väckt motion angående tillägg till 33 § i lagen om vägghållningsbesvärets utgörande på landet.

Kammaren, som tog utskottets utlåtande nr 13 i förnyat övervägande, biföll utskottets däri gjorda hemställan.

Föredrogs ånyo jordbruksutskottets utlåtande nr 21, i anledning av väckta motioner angående ändrade författningsbestämmelser, åsyftande rävstammens nedbringande.

*Om åtgärder
för räv-
stammens
nedbringande.*

Jordbruksutskottet hade till behandling i ett sammanhang förehafat två inom andra kammaren väckta, till utskottets förberedande behandling hänvisade motioner, nämligen *dels* nr 188, av herr *Olsson* i Kollungeröd, vari hemställdes, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande sådan ändring i gällande jaktstadga, att den i oroväckande grad på senare åren ökade rävstammen skulle kunna minskas, samt att Kungl. Maj:t till riksdagen inkomme med det förslag, vartill utredningen kunde föranleda, *dels* och nr 192, av herr *Edberg*, som begärt att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om sådan ändring i jaktstadgan, att trampsax finge användas för fångande av räv i Norrland och Dalarna. dock under villkor, att bågar av 8 mm. tjocklek användes samt att bågens höjd icke överstege 10 cm.

Utskottet hade i nu föredragna utlåtande på återopade skäl hem-

*Om åtgärder
för räv-
stammens
nedbringande.* ställt, att förevarande motioner icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

(Forts.)

Herr Rosén: Utskottet har avstyrkt de båda föreliggande motionerna med hänvisning till att särskilda sakkunniga utsetts för att utreda åtskilliga frågor, som beröra jakt och fiske, bl. a. även frågan om upphävande av saxförbudet. Dessa sakkunniga tillsattes redan år 1915. Även i fjol gjorde utskottet samma hänvisning till dessa sakkunniga och uttalade den förhoppningen att de snart skulle inkomma med förslag i ämnet och det ansågs att riksdagen i avvaktan härpå icke borde vidtaga någon ändring av gällande bestämmelser.

Då riksdagen beslöt införande av saxförbudet, fattades detta beslut utan någon som helst föregående utredning, endast på grund av en motion. Detta förbud har visat sig medföra mycket svåra olägenheter, och rovdjuren hava åtminstone i Norrland ökat högst avsevärt i antal. Jag läste för ett par dagar sedan i en tidning från Västerbottens län ett uttalande av tillförordnade överjägmästaren i Umeå revir, däruti han säger att »vargen är i ständig ökning och för närvarande går den så långt söder ut som in i Bjurholms socken», d. v. s. nära kusten av Västerbottens län. »Räven har påtagligt ökat år efter år», fortsätter överjägmästaren, »särskilt sedan saxförbudet upphävdes. Från djurskyddshall göres visserligen gällande, att saxfångsten är ett ohyggligt djurplågeri. I viss mån kan nog detta också vara sant men tar man å andra sidan i betraktande de lidanden, som räven åsamkar andra djurarter, förefaller ett medlidande i detta fallet lindrigt sagt malplacerat.» Jag tror att han härutinnan har rätt. Beträffade vargen påstås att saxförbudet även i det fallet inverkat menligt. Det har gått därefter, att lappfogden i Västerbottens län i dessa dagar annonserat i tidningarna, att lapparna i fyra lappbyar inom länet beslutat utbetala extra premier för dödande av varg. Två lappbyar Vilhelmina norra lappby och Vilhelmina södra lappby, betala icke mindre än 500 kronor per varg i skottpengar såsom extra premie. Dessutom tillkommer av allmänna medel 50 kronor. Lapparna betala alltså tio gånger så mycket för varje dödad varg som staten betalar i skottpengar. Inom tvenne andra lappbyar betalas resp. 200 och 250 kronor i extra premie för varje dödad varg. Lappfogden tillägger upplysningsvis, att de nämnda kassorna uppgå till mellan 2,000 och 10,000 kr. vardera, d. v. s. utbetalande av några sådana extra premier skulle alldeles länsa dessa kassor. Det är aldeles självklart att om det fortsätter på detta sätt och rovdjursstammen ökas, måste kraftiga åtgärder vidtagas från statens sida. Bland annat måste nog premierna av allmänna medel högst avsevärt höjas.

Jag beklagar, att den utredning, som pågått sedan 1915, ännu icke blivit slutförd. Av berättelsen om vad i rikets styrelse sig tilldragit ser man, beträffande dessa sakkunniga, att en av ledamöterna varit förhindrad på grund av annat uppdrag och att följaktligen under året intet arbete av dessa sakkunniga kunnat utföras. Jag skulle alltså helst velat yrka återremiss av frågan, för att utskottet skulle taga densamma under förnyad omprövning. Jag anser att när Kungl.

Maj:t och riksdag kunde utan vidare utredning införa saxförbudet, borde detsamma även kunna upphävas utan en vidlyftigare utredning, allra helst som det blivit styrkt att upphävandet är synnerligen välbehöfvligt. Jag antager, att jag likväl icke har utsikt att vinna gehör för ett sådant yrkande, och skall därför inskränka mig till att uttala den förhoppningen, att jordbruksministern måtte försöka i största möjliga mån påskynda detta utredningsarbete.

*Om åtgärder
för rävs-
slammens
nedbringande.*

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt.

Herr statsrådet *Petersson* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 159, med förslag till dels förordning om ändrad lydelse av 5, 12 och 23 §§ i stadgan om skjutsväsendet den 22 juni 1911, dels förordning med vissa tillfälliga bestämmelser i fråga om skjutsväsendet.

Föredrogos ånyo jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare bidrag ur jämtländska renbetesfjällens skogsfond till anläggning av en enskild väg inom Offerdals socken av Jämtlands län;

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar; samt

nr 24, i anledning av väckt motion om tillägg till lagen om enskilda vägar på landet.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av statsutskottets utlåtande nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts under sjunde huvudtiteln av statsverkspropositionen och propositionen om tilläggsstat för år 1919 gjorda framställningar angående arvoden åt personal vid valstatistik, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 14, i anledning av väckt motion om ändrad lydelse av 17 § 5 mom. i förordningen angående försäljning av rusdrycker.

*Ang. viss
begränsning
i fråga om
brännvinsför-
säljningsbota-
gens antal.*

Med föranledande av en inom andra kammaren av herrar *Moberger* och *Hamrin* väckt motion, nr 225, hade utskottet i föreliggande betänkande hemställt, att riksdagen måtte för sin del besluta, att 17 § 5 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker skulle erhålla följande ändrade lydelse:

17 §.

5. Har ansökning blivit avstyrkt av stadsfullmäktige eller kommunalstämma inom den kommun, där försäljningen är avsedd att

Ang. viss
begrän-sning
i fråga om
brännvinsför-
säljningsbola-
gens antal.

(Forts.)

äga rum, må densamma ej bifallas. *Rätt till detaljhandel må icke inom något län upplåtas till större antal bolag än som motsvarar ett bolag för varje påbörjat femtiotusental av länets folkmängd vid utgången av året före det, under vilket ansökan om dylik rätt senast bort ingivas; dock att sådan rätt i varje fall må kunna meddelas bolag till samma antal, som under år 1918 inom länet utövat rättigheter till detaljhandel med brännvin.* Medgiver Konungens befallningshavande upplåtande av rätt till detaljhandel, må försäljningsstäl-lenas antal ej sättas högre än det av stadsfullmäktige eller kommunal-stämman tillstyrkta. Konungens befallningshavande skall därjämte vid upplåtelsen föreskriva de inskränkningar med hänsyn till försälj-ningsställenas förläggning och rörelsens bedrivande, som blivit av stadsfullmäktige eller kommunalstämman föreslagna, såvida beslutet om samma inskränkningar icke finnes stå i strid med allmän lag eller författning eller annorledes överskrida deras befogenhet, som fattat detsamma.

Reservationer hade avgivits av

1:o) herrar *Antonsson, Boman* och *Neess*, vilka med stöd av vad i reservationen anförts yrkat, att såväl den i ämnet väckta motionen som utskottets hemställan icke skulle till någon riksdagens åtgärd föranleda;

2:o) herr *Forssman*, som av angiven orsak hemställt, att riksdagen måtte avslå såväl i ämnet väckta motioner som utskottets hem-ställan; samt

3:o) herr *Wijk* utan antydd åsikt.

Herr *Wijk*: Jag borde kanske först påpeka för kammaren den skillnad, som föreligger mellan motionärernas yrkande och utskottets. Motionärerna yrka, att det tillåtna antalet spritbolag skulle inskrän-kas så, att det icke för varje län finge överstiga varje fullt femtiotu-sental av länets invånare. Dessutom skulle det inskränkas till att icke i något län överskrida det antal, som fanns 1918. Och om framdeles ytterligare inskränkning skulle äga rum genom indragning av ett eller annat bolag, skulle den sålunda minskade siffran bliva maximi-siffran för länet.

Utskottet har, liksom det gjorde förra året, något modifierat denna hemställan på det sättet, att antalet försäljningsbolag icke skulle få överskrida varje påbörjat femtiotusental av invånare i varje län, dock att det antal som fanns i varje län 1918 skulle i varje fall få kvarstå.

Då jag för min del icke heller i denna modifierade form kunnat vara med om motionärernas yrkanden, beror det på det förhållandet, som klart framhölls redan förra året, att detta förslag innebar en myc-ket väsentlig inskränkning i det stadgande, som fastslogs i rusdrycks-förordningen av år 1917. Enligt denna förordning, som först från och med i år trätt i kraft, äger varje kommun rätt att, där majo-ritet föreligger för upprättande av bolag, även erhålla sådant under förutsättning av Konungens befallningshavandes medgivande. Man

har icke ansett, att någon annan inskränkning än Konungens befallningshavandes veto skulle vara behöfvig.

Den inskränkning, som skulle föranledas av ett bifall till motionärernas eller till utskottets hemställan, är mycket ingripande. Nästan alla de kommuner, där för närvarande bolag icke finnas, skulle i fråga om sin utskänkning vara beroende på att annat bolag i deras kommun upprättade en filialavdelning, och i fråga om utminuteringsrättigheten skulle de icke på något sätt kunna tillförsäkra sig en sådan. Denna förändring bleve desto mera genomgripande, som genom den nya rusdrycksförordningen utminuteringsrättigheten även av vin och öl lagts under bolag.

Söker man bilda sig en föreställning om grunderna för den bolagsbildning, som uppstått under detta året och som väckt motionärernas bekymmer och föranlett deras motion, så är det på grund av tillgängliga uppgifter svårt att bilda sig ett fullt klart begrepp därom. Man vet, att det har inlämnats ansökning om bildande av sammanlagt 65 nya bolag i landet. Av dessa ansökningar hava 40 beviljats och 25 avslagits. Men vad man icke vet — ehuru jag förmodar, att det skulle vara av stort intresse — det är i vad mån filialbildning av redan förut befintliga bolag uppstått i kommuner, där bolag förut icke hava funnits.

Däremot kan man bilda sig en ganska god föreställning om arten av de nya bolag, som faktiskt uppstått under året på grund av ansökningar under år 1918. Jag har från kontrollstyrelsen fått en del uppgifter, om visserligen äro summariska, men som dock giva en ganska god bild av förhållandena.

Om jag går till de två län, som synas hava väckt särskild oro genom tillkomsten av flera nya bolag, nämligen Kristianstads och Malmöhus län, så finner jag av kontrollstyrelsens uppgift, att i Kristianstads län bildades tio nya bolag under detta år. Åt dessa bolag meddelades 12 utskänkningsrättigheter för vin och öl, 10 utminuteringsrättigheter för vin och öl, en utskänkningsrättighet för sprit, men däremot icke någon utminuteringsrättighet för sprit.

I Malmöhus län bildades 23 nya bolag. Åt dessa bolag meddelades 22 utskänkningsrättigheter för vin och öl, 19 utminuteringsrättigheter för vin och öl, 5 utskänkningsrättigheter för sprit, men ingen utminuteringsrättighet för sprit. Vad sprit beträffar har sålunda i dessa län på grund av den nya förordningen icke tillkommit någon ny utminuteringsrättighet, och de sex utskänkningsrättigheter, som meddelats, motsvaras av gamla utskänkningsrättigheter inom samma kommuner. Det är således ingenting annat än en överflyttning av förutvarande utskänkningsrättigheter till nya sådana i bolagsform. I sak är det ingen ändring. Alla övriga utskänknings- och utminuteringsrättigheter äro baserade på vin och öl och äro en naturlig konsekvens av den nya rusdrycksförsäljningsförordningens föreskrift, att försäljning av vin och öl är lagd under bolag.

Ser man på landet i dess helhet, så finner man, att av 40 nya bolag hava 2 stycken erhållit sammanlagt tre nya utminuterings-

*Ang. viss
begränsning
i fråga om
brännvinsför-
säljningsbola-
gens antal.
(Forts.)*

Ang. viss
begränsning
i fråga om
brännvinsför-
säljningsbota-
gens antal.

(Forts.)

rättigheter av sprit. Däremot har icke någon ny utskänkningsrättighet för sprit förekommit. Alla andra nytillkomna rättigheter i landet äro en konsekvens av den nya förordningen om vin och öl. Mot bakgrunden av dessa uppgifter tror jag, att det skall vara ganska svårt att göra gällande, att den nya bolagsbildning, som uppstått och som väckt så mycken oro, har haft några påtagliga eller anmärkningsvärda konsekvenser i nykterhetsskadlig riktning. Det är i stort sett ingenting annat än en inregistrering under den nya lagens former av förutvarande rättigheter.

Frågan är då, om av andra orsaker denna bolagsbildning kan vara till skada och föranleda ingripande. Därvidlag kunna nog anföras skäl både för och emot. Det som talar *för* nya och mindre bolag är ju den noggrannare kännedom om ortsförhållandena, som kan förutsättas hos ett sådant. Vad som talar *emot* är ju från nykterhetssynpunkt, att övervakandet möjligen i alla fall icke är så strängt, som då det sker av ett stort, under mer offentlig kontroll arbetande bolag. Och från finansiell synpunkt har framställts den riktiga anmärkningen, att ett flertal små bolag innebär ett onödigt fördyrande av denna rörelses administration.

Om jag således anser, att någon påtaglig skada icke kan påvisas av den nya bolagsbildningen, vill jag å andra sidan icke förneka, att det kunde finnas skäl att undersöka i vad mån en inskränkning i den fullkomligt fria rätten kunde vara av behovet påkallad. Men jag kan för min del icke vara med om en ensidig och samtidigt så väsentlig inskränkning som här är i fråga, i den försäljningsförordning, som antogs 1917 och som först i år trätt i kraft. Skall en inskränkning ske i rätten att bilda bolag, måste en komensation givas genom utvidgning av möjligheten för sådana kommuner, som icke kunna bilda egna bolag, att där de så önska på annat sätt erhålla rusdrycker. Huru en sådan komensation bäst skall göras är givetvis icke så lätt att säga. Förslag därom torde knappast med framgång kunna framställas motionsvis utan kräva en mera genomgripande undersökning av rusdrycksförsäljningsförordningen i dess helhet. Jag har därför för min del inom utskottet sökt väcka intresse för en skrivelse till Kungl. Maj:t i sådant syfte, men utan att vinna tillräckligt understöd därför. Såsom förhållandena nu ligga ser jag ingen annan utväg, herr talman, än att yrka avslag såväl på utskottets hemställan som på den i ämnet väckta motionen.

Herr Ericsson, Ollas: Herr greve och talman! Den föreliggande motionen är av samma innehåll som en kungl. proposition, som avgavs till förra årets riksdag. Bevillningsutskottet kunde då icke tillstyrka denna proposition i dess helhet utan föreslog vissa modifikationer, och dessa modifikationer har utskottet även i år vidblivit. Kungl. Maj:t föreslog nämligen, att det icke skulle få finnas ett större antal bolag än som motsvarande en viss folkmängd, vilket skulle hava till följd på vissa orter en indragning av en del av de nuvarande bolagen. Detta ville, som sagt, utskottet icke vara med om, utan modifierade det kungl. förslaget därhän, att föreslå att

dåvarande bolag skulle få vara kvar, men att inga nya finge tillkomma annat än i den ordning och till det antal, som motsvarade den omnämnda folkmängdskvoten. Framställningen föranleddes i följd av en hemställan från kontrollstyrelsen, som hade flera skäl för en sådan åtgärd. På vissa orter hade nämligen lagts i dagen stort intresse för att bilda bolag, som styrelsen ansåg alldeles obehöfliga, och endast ha till följd en i hög grad minskad inkomst för staten. Detta var emellertid icke huvudskälet. Huvudskälet var det, att det mötte stora svårigheter för kontrollstyrelsen att bestämma kontrollområdena för de nytillkomna småbolagen. Jag skulle önskat, att vi hade haft en karta över kontrollområdena här, så att herrarna fått se, hur det står till i stora delar av Skåne. På vissa ställen därstädes gå kontrollområdena in i varandra, och det uppstår stora svårigheter för kontrollstyrelsen att tillfredsställande bestämma dessa områden, och utöva avsedd kontroll, och man har ansett det vara högst oegentligt, att i en landsort, där det är så god tillgång på goda kommunikationer, det skulle behövas ett så oproportionerligt stort antal dylika bolag. Detta var huvudanledningen till kontrollstyrelsens förslag. Men, som sagt, man ansåg i utskottet, att man icke borde gå längre, än vad jag nu redogjort för.

*Ang viss
begränsning
i fråga om
brännvinsför-
säljningsbola-
gens antal.
(Forts.)*

Nu gjorde den föregående talaren gällande, att det här förslaget var en avsevärd förändring av den lösning av nykterhetsspörsmålet, som riksdagen bestämde sig för år 1917. Det kan ju i viss mån vara på det sättet, men jag vill försäkra herrarna, att skulle nykterhetskommittén kunnat tänka sig, att detta spörsmål skulle få en sådan vändning som det fått, så skulle nog nykterhetskommittén föreslagit åtgärder, liknande dem, som nu bevillningsutskottet föreslagit. Men man ansåg i nykterhetskommittén, att det icke hädanefter skulle bli så begärligt att bilda nya spritbolag. Men när en ändring i förordningen redan nu visar sig behöfelig i förevarande fall bör det ligga i allas intresse att få densamma genomförd fortast möjligt. Jag har intet vidare att tillägga till vad bevillningsutskottet uttalat i sin motivering, utan med stöd därav ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Antonsson: Herr greve och talman, mina herrar! Såsom det synes av det föreliggande bevillningsutskottsbetänkandet, har ett par andra ledamöter i utskottet jämte mig anført en motiverad reservation för avslag å såväl motionen som det förevarande betänkandet. Herr Ollas Ericsson har erinrat om att vid förlidet års riksdag behandlades ett ärende lika med det nu föreliggande men då framlagt i en kungl. proposition. Anledningen till propositionens tillkomst har ju också av honom angivits. Det var på framställning av kontrollstyrelsen, som Kungl. Maj:t upptog denna fråga om begränsning av rusdrycksförsäljningsbolagens antal och förelades samma riksdag till prövning. Kontrollstyrelsen befarade nämligen redan då, att länsstyrelserna skulle medgiva, att nya bolag bildades, något som kontrollstyrelsen emellertid ansåg icke vara vidare lämpligt. Nu har ett år förgått, och nu har man konstaterat, att verkligen så har

*Ang. viss
begränsning
i fråga om
brännvinsför-
säljningsbela-
gens antal.*

(Forts.)

blivit förhållandet, nämligen att nya bolag tillkommit, och särskilt påvisas, att det är i Skånelänen d. v. s. Malmöhus och Kristianstads län, som bolagsbildningen huvudsakligast har kommit till stånd.

Motionärerna uttala, att kontrollstyrelsens år 1918 uttalade farhåga beträffande vissa länsstyrelserns förmåga att motstå framställda anspråk på nya rättigheter tyvärr visat sig alltför välgrundad. Det synes alltså motionärerna, som länsstyrelsernas förmåga i detta fall skulle tagas i anspråk endast för att säga nej och icke för att pröva föreliggande ärende i fråga om behov av nya bolag och därefter fatta sitt beslut.

Emellertid ha länsstyrelserna i Malmöhus och Kristianstads län icke behandlat dessa ärenden i överensstämmelse med den uppfattning, som enligt motionärerna synes vara rådande inom kontrollstyrelsen. Motionärerna ha icke ansett sig kunnat underlåta att draga fram ett par fall av bolagsbildning i Malmöhus län under påståendet att dessa verkligen äro sådana, som tala för sig själva samt i motionen avtryckt de tillståndsbevis, som äro utfärdade av länsstyrelsen i Malmöhus län för dessa bolag. Att dessa tvenne ifrågasvarande restaurangbolag i Bokskogen och Bökeberg kommit till stånd innebär endast fortsättning av en rörelse som i flera tiotal år tillbaka existerat. De ligga i vackra bokskogar ute på den skånska slätten, vilka besökas under sommarmånaderna av befolkningen från Malmö, Lund och andra närliggande städer och dessutom av den kringliggande ortsbefolkningen, som tillbringar där några timmars tid ute i den fria naturen. Efter det den nya lagen vid årets början trädde i kraft, fanns det ingen annan möjlighet för dessa restauranger att vidare kunna bestå, utan att bolag bildades. Detta skedde genom kommunernas enhälliga beslut, och Konungens befallningshavande fastställde dessa tvenne bolag. Då enligt motionärernas åsikt dessa bolag utgöra en exponent för vad som värst skulle ha inträffat, behöver jag icke tala om de andra nya bolag, som uppstått inom länet under ungefär samma förhållanden. Det gäller endast restauranger, som existerat i många år. Inga andra ha fått Konungens befallningshavandes tillstånd att bilda bolag. Emellertid ha motionärerna i sin motivering haft ett yttrande, som icke bör få stå oemotsagt. De säga med avseende på dessa tvenne tillståndsbevis: »Vi anse oss ej böra undandraga riksdagens ledamöter att få del av tvenne tillståndsbevis, vilka meddelats av länsstyrelsen i Malmöhus län åt nya bolag. De äro verkligen av den art, att det med rätta kan sägas, att reflexionerna göra sig själva. När man ser, huru lättvindigt det på vissa håll går att erhålla försäljningsrättigheter, kan man ej gärna finna annat än att en rättelse härutinnan är väl behövlig.» Med anledning av detta påstående, att länsstyrelsen i Malmöhus län har på ett lättvindigt sätt behandlat dessa ifrågasvarande ärenden, vill jag påminna om, att den föredragande i länsstyrelsen, nämligen landssekreteraren Hallberg, som varit ledamot av denna kammare och här ådagalagt, liksom på alla områden där han verkar, sig icke sakna sinne för sociala frågor, är i hela länet känd såsom en synnerligen plikttrogen, rättrådig och omdömesgill man. Det är han, som tillstyrkt, att dessa bolag beviljades rät-

tigheter, och jämte landshövdingen underskrivit tillståndsbevisen. Jag anser mig böra nedlägga en protest mot detta påstående från motionärernas sida, att lättvindig behandling förekommit.

Med avseende på själva saken har jag icke något vidare att tillägga än att åberopa vad som tidigare anförts i denna fråga mot inskränkning för rätten att bilda bolag. Det är tydligen kontrollstyrelsens avsikt, att sedan den nya lagen blivit genomförd och trätt i kraft, skall man vidare försvåra åtkomsten av dessa s. k. »rusdrycker» — som det heter — genom att försöka få så stora avstånd som möjligt mellan de ställen, där sådana hållas till salu. Genom urtima riksdagens beslut ha de kommunala rösträttsförhållandena blivit ändrade så, att man numera som tidigare kan påstå, att icke folkviljan kan ge sig fullt uttryck vid behandlingen av ärenden av detta slag, utan ju män som kvinnor med lika rösträtt ha att avgöra, huruvida ett bolag bör komma till stånd i en kommun eller icke. Slutligen skall jag be att få till herrar nykterhetsgeneraler — om jag får tillåta mig det uttrycket — göra en vördsam anmodan att ta under överbägande, om det verkligen är lämpligt och klokt, icke minst från nykterhetssynpunkt, att ytterligare tillsnöra den tvångströja, som 1917 års riksdag påklädde det svenska folket.

Med stöd av den av mig m. fl. avgivna reservationen och det nu anförda skall jag, herr talman, be att få yrka avslag på såväl motionen som utskottets hemställan.

Herr Kvarnzelius: Herr talman! Det förvånar mig, att det kan finnas någon, som vill motsätta sig ett så blygsamt förslag, som utskottsbetänkandet innebär. Den som varit i tillfälle att något närmare sätta sig in i dessa frågor, måste man beteckna det såsom ett slöseri med statens medel att tillåta bildandet av en massa nya bolag med var för sig mycket begränsade försäljningsområden. Därigenom försvåras också möjligheten att tillämpa den individuella kontroll, varpå den nuvarande lagstiftningen är byggd. Därför har det också varit en strävan hos dem, som främst ställt sig i spetsen för denna lagstiftning, att söka få bort de små i regeln illa skötta bolagen. Så t. ex. är doktor Bratt en bestämd motståndare till de småbolag som vuxit upp och hota växa upp runt om huvudstaden. Detta med rätta enligt min uppfattning! Och så blygsamt som förslaget är tilltaget, att det fortfarande skulle få bildas ett bolag för varje påbörjat 50,000-tal invånare inom varje län, förvånar det mig, att herr Antonsson kan påstå, att det skall bli försvårat för allmänheten att komma åt dessa drycker. Allra minst synes det mig, att någon opposition borde göra sig gällande från det län, han representerar, som är det tätast befolkade i riket. Det märkliga är för övrigt, att det egentligen endast är inom detta län, som denna bestämmelse skulle ha några praktiska verkningar, ty i de övriga delarna av riket lär det nog i allmänhet icke finnas mer än ett bolag för varje påbörjat femtiotusental invånare. Ur statsfinansiell synpunkt, torde vara tillräckligt åberopa ett sådant fall, där bolag haft att visa så abnormt höga administrationskostnader, att varje försäld liter sprit dragit en kostnad av över

Ang. viss begränsning i fråga om brännvinsförsäljningsbolagens antal.

(Forts.)

Ang. viss begränsning i fråga om brännvinsförsäljningsbolagens antal.
(Forts.)

fem kronor. Det måtte vara tillräckligt att påvisa detta nakna faktum för att våga det påståendet att vad som här föreslagits av utskottet är det minsta, som bör kunna komma ifråga. Jag skall icke besvåra kammaren längre utan har med vad jag anfört endast velat uttala min mening om det förslag, som föreligger, och jag kommer givetvis att rösta för bifall till utskottets förslag.

Herr Rosén: Herr Antonsson talade om, att han icke tyckte om motionärnas kritik av de skånska länsstyrelsernas åtgärder i denna fråga. Jag tycker, att det finnes fog för denna kritik, då det visas att för år 1919 eller längre tid beviljats oktroj åt tillsammans 39 nya brännvinsbolag, därutav 34 stycken i Skåne, där såsom förut framhållits folkmängden är mycket tät och kommunikationerna äro bättre än på andra håll. Herr Antonsson ifrågasatte, att ingen utav motionärerna skulle känna till restauranterna Bokskogen och Bökeberg. Ja, det är ju möjligt, att de icke göra det. Jag är icke motionär, men jag har några gånger besökt Bökeberg. Det är rätt länge sedan, men jag får säga, att det vitsord, som herr Antonsson gav den restauranten, kan jag för min del icke godkänna, ty det var ett av de sämsta ställen, jag någonsin besökt. Så berusade voro en hel del av människorna, att man kunde knappast vistas där. Det synes, som om även länsstyrelsen i Malmö nu hade den uppfattningen, att det icke är bra som det är. Beträffande restauranten Bokskogen föreskriver länsstyrelsen att den skall hålla polis, men för restauranten i Bökeberg föreskrives, att den skall hålla icke blott polis, utan även lokal för inhysning av personer, som av polisbetjäningen omhändertagas. Det tyder på, att där ännu i dag tillgår på samma sätt som för 20 år sedan.

Herr Antonsson och medreservanter ha påstått, att denna fråga icke har någon betydelse i nykterhetsavseende och att ett bifall till bevillningsutskottets förslag icke kan ha någon förmånlig inverkan i nykterhetsavseende. Vad är då herr Antonssons uppfattning egentligen rörande vad som kan vara nyttigt i nykterhetsfrågan? Det skulle vara rätt så intressant att få veta det. Då Konungens befallningshavande i Malmöhus län föreskriver, att på restauranten i Bökeberg skall finnas särskilt förvaringsrum för gäster, kan det icke möjligen bero på, att det ibland är dåligt ställt i nykterhetsavseende där nere?

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Östberg: Herr greve och talman! Jag vill endast erinra därom, att då nu gällande lagstiftning angående rusdryckerna kom till stånd, skedde det efter långvariga förarbeten och efter en hel del meningsskiljaktigheter. Man sammanjämkade slutligen de olika meningarna och den nuvarande lagen trädde uti verkliga livet. Man hade då trott, att de frågor, som genom den lagen reglerades, skulle få anses avgjorda, tills det visat sig, att praktiken medfört några olägenheter, som krävde ändring. Så har emellertid icke skett.

Redan förra riksdagen förekom förslag i liknande syfte som det

nu föreliggande. Denna kammare avslog då ändringen i lagen. Det förefaller mig som kammaren icke hade anledning att nu ändra ståndpunkt, så mycket mindre som den förste talaren, herr Wijk, tydligt påvisade, att några anmärkningar mot det sätt, varpå konungens befallningshavande utövat sin diskretionära myndighet icke rimligen kan göras. Någon olägenhet av de nuvarande bestämmelserna har icke blivit påvisad, och det förefaller mig som om man hade så mycket mindre skäl i dessa tider att täppa till den *offentliga* handeln, som står under bolagens kontroll, som de enskilda smygvägarna just på sista tiden tagit så oroväckande former.

*Ang. viss
begränsning
i fråga om
brännvinsför-
säljningsbolu-
gens antal.*
(Forts.)

Under sådana förhållanden torde lagstiftningen ha så mycket mindre anledning att avvika från de bestämmelser, som nu finnas i det förevarande stycket av nu gällande förordning angående försäljning av rusdrycker. Jag skall därför i likhet med en föregående talare be att få yrka avslag på utskottsbetänkandet liksom på den i ämnet väckta motionen.

Herr N e e s s: Man har sökt göra gällande, att denna fråga skulle vara en nykterhetsfråga. Enligt mitt förmenande är det ingalunda en nykterhetsfråga utan helt enkelt en bekvämlighetsfråga. I den rusdrycksförsäljningsförordning, som numera är gällande, har försäljningen av rusdrycker blivit omgärdad med olika restriktioner, personlig kontroll etc., så att därvidlag vidtagits alla tänkbara åtgärder för att söka så vitt möjligt förhindra missbruk av dessa drycker och åtgärderna bliva icke mindre effektiva därför att bolagens antal ökas. Då också vin och öl lagts under bolagsförsäljning måste naturligtvis bolagens verksamhet bliva i hög grad utsträckt, och då måste dessa bolag antingen förstöras eller också deras antal ökas, då rörelsen blir så stor att det i vissa trakter åtminstone icke kan anses vara tillräckligt med de bolag, som nu finnas. Och det kan och får väl i främsta rummet betraktas såsom en åtgärd för att göra det bekvämare för allmänheten. Man kan väl icke anse det vara rimligt, att allmänheten, om den vill ha en flaska vin eller ett halvt dussin öl, skall behöva hämta det på långa håll, milvis, och frakta det pr järnväg eller pr axel.

Nu ha motionärerna föreslagit, att det endast skulle medgivas ett bolag på varje fullt 50.000-tal invånare, men denna siffra är ju alldeles godtycklig. Det har icke förebragts något bevis för, att just denna siffra per invånareantal skulle vara den lämpliga för en inskränkning, och dessutom kan den frågan icke uteslutande bedömas efter invånareantalet, utan den är beroende av en massa lokala förhållanden, som äro olika i olika trakter.

Herr talman! På grund av vad jag nu haft äran anföra ber jag att få yrka avslag på såväl motionen som utskottets hemställan samt bifall till den vid betänkandet av herr Antonsson med flere avgivna reservationen.

Herr K v a r n z e l i u s: Herr talman! Endast ett par ord med anledning av herr Östbergs yttrande! Om jag fattade honom rätt,

Ang. viss
begränsning
i fråga om
brännvinsför-
säljningsbola-
gens antal.

(Forts.)

menade han, att någon ändring icke borde vidtagas därför att vi ha så nyligen antagit den nya rusdrycksförsäljningsförordningen. Det är givet, att det är ett mycket bestickande resonemang. Men det är ju på grund av redan vunnen erfarenhet vid den nya lagens tillämpning som den nu ifrågasatta ändringen funnits erforderlig. Det har visat sig att denna individuella kontroll i sig innebär en så vidlyftig apparat att det måste betraktas såsom alldeles olämpligt att ha alltför många bolag i förhållande till folkmängden. Det är förenat med så stora administrativa kostnader att få den nya individuella kontrollen tillämpad, att det måste vara ett betydande försäljningsområde, försåvitt det icke skall bliva ett fullständigt slöseri med statens medel. Det är denna synpunkt, som är den avgörande. Nykterhetsintresset spelar icke in härvidlag så synnerligen mycket enligt min uppfattning, ehuru givetvis i någon mån, ty ju flera bolag desto mindre förutsättningar finnas, att de bliva skötta på det sätt, som den nya lagstiftningen avser, att de skola skötas.

Jag vill för övrigt ställa en fråga till herr Östberg, om han är beredd att taga konsekvensen av sin ståndpunkt då vi om några dagar skola behandla bevinningsutskottets betänkande nr 15 i anledning av väckt motion om ändring av 55 § i rusdrycksförsäljningsförordningen, där det är meningen att lossa på bestämmelserna i vad de gälla utskänkning vid teater- och kabaretföreställningar. Där föreslår utskottet också en ändring men i motsatt riktning. Då skulle det förvåna mig mycket om herr Östberg skulle stå upp och säga: att lagstiftningen är så nyligen genomförd, att vi icke böra förändra den. Jag är övertygad, att herr Östberg kommer att rörande den ändringen finna den vara både nödig och nyttig. Jag anser, att den ändring, som här föreslås, är en ändring, som är önskvärd företrädesvis ur praktisk synpunkt. Jag ber att få vidhålla mitt yrkande om bifall till utskottets hemställan.

Herr Östberg: Jag vill gentemot den siste ärade talaren erinra, att jag sade, att om man visat, att den praktiska erfarenheten påkallar ändring, så bör man gå med på en ändring. Det bör så ske fastän författningen ifråga är nyligen tillkommen. Nu har herr Kvarnzeliuss ej kunnat uppvisa, att några praktiska olägenheter av bolagsbildningen uppkommit. Men skulle det, då det av honom omnämnda senare ärendet en gång förekommer, kunna förebringas skäl av praktisk art som tala för en ändring, så förmodar jag, att jag, lika litet som herr Kvarnzeliuss, skall slå dövörat till för dessa praktiska krav.

Herr Bergman: Då denna fråga förekom vid förra lagtima riksdagen, förelåg en reservation av bland andra herr Antonsson, i vilken det hette, att om det inom ett län redan funnes ett så stort antal bolag, som skulle få existera i länet, så skulle vissa kommuner kunna bliva förhindrade att erhålla någon som helst sprithandel, vare sig detaljhandel eller utskänkning. Detta yttrande återkommer visserligen icke i den reservation, som föreligger i år, men det hänvisas

däri till skälen från i fjol, och man är sålunda berättigad att upptaga även det skälet såsom ett, som ligger bakom. Det förefaller således den ifrågavarande ärade talaren som här nyss hade ordet som om det vore en verklig olycka, ifall det skulle inträffa, att vissa kommuner bleve förhindrade att erhålla såväl detaljhandel som utskänkning. Det borde alltså få finnas bolag i alla kommuner ansåg han. Tänk så ofantligt många kommuner i alla delar av landet, som redan äro i denna olyckliga belägenhet, där det finnes varken detaljhandel eller utskänkning! Från vår synpunkt är det tvärtom en lycka ju flera sådana kommuner det kan bli.

*Ang. viss
begränsning
i fråga om
brännvinsför-
säljningsbola-
gens antal.*

(Forts.)

Samme talare hemställde till oss nykterhetsvänner, huruvida vi ej ville taga i övervägande, om det verkligen vore skäl att ytterligare åtsnöra de restriktioner som finnas. Jag ber då att få erinra, att här är det ej fråga om att ytterligare åtsnöra restriktionerna, utan att förhindra ett vidsträcktare lössläppande av brännvinsfloden genom inrättandet av allt flere brännvinsbolag. Och om det ej vore så, om det vore fråga om ett verkligt förbud, så skulle säkerligen ej den nuvarande majoriteten i bevillningsutskottet ha vågat sig på att tillstyrka det. För min del vill jag i stället till samme ärade talare och hans meningsfränder hemställa att taga i övervägande huruvida det verkligen kan anses nyttigt och klokt att, då det nu är sista året, som den nuvarande första kammaren sitter, då den står i begrepp att gå bort ur historien, den bör lämna det slutintrycket kvar hos Sveriges folk att den använt sina sista krafter till att öka antalet brännvinsbolag här i landet. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr vice talmannen, som för en stund övertagit ledningen av kammarens förhandlingar, jämlikt föreliggande yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det under behandling varande betänkandet hemställt samt vidare därpå att såväl utskottets hemställan som den i ämnet väckta motionen skulle avslås; och förklarade herr vice talmannen sig finna den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning varav uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som avslår såväl vad bevillningsutskottet i sitt betänkande nr 14 hemställt som den i ämnet väckta motionen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles utskottets hemställan.

Ang. viss
begränsning
i fråga om
brännvinsför-
säljningsbota-
gens antal.
(Forts.)

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 55;

Nej — 39.

Höjning av
stämpel-
avgiften för
spelkort.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 17, i anledning av väckta motioner om höjning av stämpelavgiften för spelkort.

Uti särskilda, till bevillningsutskottet hänvisade, lika lydande motioner, nr 96 i första kammaren, av herr *Rosén*, och nr 238 i andra kammaren, av herr *Hamrin*, hade hemställts, att riksdagen måtte besluta, att spelkort skulle beläggas med en avgift av fem kronor för varje kortlek.

Utskottet hade i nu föredragna betänkande på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte

1) i anledning av de förevarande motionerna, I: 96 av herr *Rosén* och II: 238 av herr *Hamrin*, besluta, att stämpelavgiften för spelkort skulle utgå med en krona för varje kortlek;

2) under förutsättning av bifall till vad under 1) föreslagits, för sin del jämväl besluta, att den höjda stämpelavgiften för spelkort skulle tillämpas redan under innevarande år från dag, som Kungl. Maj:t bestämde; samt

3) i skrivelse till Kungl. Maj:t, med tillkännagivande av sina sålunda fattade beslut, anhålla, att Kungl. Maj:t ville förordna om den beslutade höjningens ikraftträdande vid den tidpunkt under den innevarande år, som Kungl. Maj:t kunde finna lämplig.

Reservationer hade anmälts

dels av herrar *Ollas A. Ericsson*, *K. A. Nilson*, *Rune* och *Bergman*, vilka ansett, att utskottets hemställan under 1) bort avse en höjning av stämpelavgiften till två kronor för varje kortlek;

dels ock av herr *Rosén*, som dock ej angivit sin mening.

Herr *Ericsson*, *Ollas*: Herr greve och talman! Då spelpassionen i landet tagit en sådan oroväckande omfattning, som för närvarande är fallet, så har jag den uppfattningen, att riksdagen bör göra allt vad den kan för att åstadkomma ett hämmande av densamma, och då jag tror att en höjning av stämpelavgiften skulle åtminstone för ungdomen verka i den riktningen, så har jag inom utskottet föreslagit att höja stämpeln till 2 kronor per kortlek. Utskottet har i sitt förslag stannat vid en krona. Jag skall inskränka mig till denna motivering och yrkar således att kammaren måtte med avslag å utskottets hemställan bifalla den av mig med flere avgivna reservationen, som går ut på att höja stämpelavgiften per kortlek till 2 kronor.

Herr Wijk: Herr talman! Jag skall helt kort angiva utskottets ståndpunkt till denna motion. Utskottet har, det tror jag var och en av dess ledamöter kan intyga, varit verkligt intresserat för den strävan som ligger bakom motionärernas yrkande, nämligen att försöka sätta en gräns för det omåttliga spelraseri, som under den senaste tiden blivit en verklig plåga inom stora delar av vårt land. Men utskottet har för sin del misströstat om att kunna åstadkomma bättring häri genom att höja stämpeln, om ej detta skulle göras i mycket hög grad, vida högre än som varit ifrågasatt från något håll. Men skulle man gå in på en sådan väg, så bleve å andra sidan alldeles säkert följden därav, att från våra grannländer, där stämpeln är väsentligt lägre än den, som i så fall skulle sättas här i landet, ett betydligt smuggeri skulle börja att florera, och härigenom bleve stämpelhöjningen hos oss utan verkan. Under sådana förhållanden har utskottet gått på den bogen att inskränka sig till en höjning av vår kortstämpei till den högsta, som för närvarande råder i grannländerna. Vad som har dikterat utskottets förslag, har således mindre varit den tron, att därigenom något skulle ernås i den riktningen, som motionärerna åsyfta, än det fiskaliska intresset. Den ståndpunkten förefaller mig vara fast grundad, och jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

*Höjning av
stämpel-
avgiften för
spelkort.
(Forts.)*

Herr Rosén: Då denna fråga sist behandlades i riksdagen, nämligen 1896, uppgavs det bland annat, att fabrikspriset på spelkort var 50 öre. Man hade tidigare, 1892, höjt stämpelavgiften till 1 krona 50 öre. Stämpelavgiften var sålunda tre gånger högre än tillverkningskostnaden, men 1896 sänkte man stämpeln tillbaka till 50 öre, varigenom avgiften blev densamma som varans värde. För närvarande är priset på ett spel 6 kronor 50 öre, alltså med avdrag av stämpeln 2 kronor 75 öre per lek. Om stämpelavgiften nu skulle sättas i proportion till varans tillverkningsvärde, liksom 1896, så skulle den alltså vara 2 kronor 75 öre. I Danmark har stämpelavgiften varit 16 $\frac{2}{3}$ öre men höjdes i oktober 1918 till 1 krona d. v. s. med 500 procent under det att bevillningsutskottet nu föreslår att vi skola höja stämpeln med allenast 100 procent. Man vågar ej gå längre, säger herr Wijk, vilken liksom utskottet låter påskina, att det skall bli smuggering av kortlekar från Danmark till Sverige. Men jag frågar: pågår det för närvarande något utsmuggering av kortlekar till Danmark? Där är det dubbelt så hög stämpel som den vi ha. Ingen har antytt något sådant. Jag har för övrigt mycket svårt att förstå, att riksdagen skall taga någon större hänsyn till herrars smugglare. Då förslag förelåg 1896 om att sänka avgiften till 50 öre, yttrade Daniel Persson i Tällberg i andra kammaren bland annat, att han fann det »ganska betänkligt om svenska riksdagen skall nödgas böja sig för samvetslösa smugglare och sådana personer, som icke draga i betänkande att spela med ostämplade spelkort». Jag har samma uppfattning, som han då uttalade. Jag skall be att få anmärka, att jag ej alls personligen är någon hatare av kortspel. Självt kan jag taga mig en vals ibland med »Bomans flickor». Men jag an-

*Höjning av
stämpel-
avgiften för
spelkort.
(Forts.)*

ser, att det är nödvändigt att något göres särskilt med hänsyn till ungdomen som verkligen ägnar sig åt kortspel i en alldeles oerhörd omfattning. Och det är vidare icke sällsynt bland arbetare, att familmjeförsörjare spela bort sin veckoavlöning på lördagskvällarna. Det är framför allt med hänsyn till dessa förhållanden, som jag anser nödvändigt, att något göres. Ehuru jag anser det vara alldeles för litet med en stämpel av två kronor, men utsikt saknas att nu komma längre, så skall jag be att få ansluta mig till herr Ollas Ericssons m. fl. reservation.

Herr von M e n t z e r: Herr greve och talman! Jag har ej haft tillfälle att sätta mig synnerligen djupt in i detta ärende, men såvitt jag med en hastig genomläsning och genom diskussionen kunnat göra det, synes mig den allmänna meningen vara, att man gärna skulle vilja tillmötesgå motionärerna i detta fall, men hindret skulle vara farhåga för smuggling från grannländerna och för obehörig tillverkning inom landet av spelkort. Jag undrar, om ej den faran skulle genom ett ganska enkelt praktiskt grepp kunna undanröjas, och det är det, som jag i min okunnighet om saken i alla fall ej anser mig kunna underlåta att framhålla. Såvitt jag är rätt underrättad så går stämplingen av kortlekar för närvarande till så, att varje kortlek förses med ett omslag, som är genombrutet på ett ställe, och genom denna öppning träffar stämpeln det översta kortet i leken, som därmed blir stämplad. Om det förhåller sig på det sättet och det vid sådant förhållande är svårt att förhindra smuggling och otillbörlig tillverkning inom landet, så synes mig saken kunna ordnas på det sättet, att i stället för att endast stämpla ett kort i varje kortlek stämplingen ändrades därhän, att varje kort försåges med en stämpel och det sedan bleve ett allvarsamt straff för den, som begagnade ostämplade kort. Kunde man komma därhän, så tror jag ej alls, att det vore olämpligt att bifalla motionen. Motionen talar ju om en tiobubblad stämpelavgift mot den nuvarande. Förra året uppgingo stämpelavgifterna till 238.000, och tio gånger detta belopp är ju 2.380.000, och det skulle sålunda betala stämplingskostnaden. Nu säger man, att vid sådant förhållande skulle det ej förekomma så mycket stämpling. Ja, i varje fall som helst tror jag för min del, att det vore välgörande, om man kunde tillmötesgå det krav, som innerst föreligger i motionen, och jag vill för min del tillmötesgå detta så långt som möjligt. Därför ber jag att i det skick, vari ärendet kan anses föreligga, få yrka bifall till reservationen.

Herr J e s p e r s o n: Det förvånar mig mycket, då man här i kammaren vill försöka att driva den reservation, som man avgivit, och då man vill göra detta, så kommer man med alla möjliga skäl, hur man skall kunna försöka att förekomma kringgående av lagen. Man är inne på den bogen här som så ofta eljest att vilja stifta lagar, som skola kringgå, och då skall man hitta på alla möjliga konster för att de ej skola kunna kringgås. Är det då ej bättre, om man ej höjer stämpelavgiften så mycket, när man av erfarenhet vet,

att om man höjer den för mycket, så blir det ingen inkomst till staten, utan smuggling utifrån och begagnande av gamla och smutsiga kort, så att staten går helt miste om den inkomst, som den har av denna stämpelavgift. Men man förekommer ej det man vill förekomma med att höja stämpelavgiften så pass mycket, som det är föreslaget i motionen. Jag kan ej förstå annat än att man, då man ej har någon annan fast punkt att stödja sig på än att man fått gå tillbaka, när man gått för högt — är det då ej bättre, säger jag, att stanna vid en måttlig avgift, som är lika dem, som gälla i våra närmaste grannländer? Jag kan ej inse annat än att man gör klokast, om man följer utskottets förslag, och därför skall jag för min del yrka bifall härtill.

*Höjning av
stämpel-
avgiften för
spelkort.
(Forts.)*

Friherre Fleming: Herr greve och talman, mina herrar! Den siste ärade talaren påstod, att det var huvudsakligen fara för smuggling och spel med ostämplade kort, som hade föranlett utskottets betänkande. Jag skulle därför vilja be att få säga, att det är ej alls uteslutande den saken. Här förelåg en motion, som var förestavad av begäret att inskränka spelraseriet, som jag tror det står, och i synnerhet minderårigas spel. Utskottet blev mycket fort överens om, att man ej skulle kunna hindra kortspel genom att öka priset, men med hänsyn till den jämförelsevis låga stämpel, som man ansåg det var, och med hänsyn till penningvärdet, då den åsattes, ansåg man dock, att någon höjning kunde vara befogad. Det gällde då att finna en lämplig höjning så att man ej råkade få samma bakslag, som man haft erfarenhet av förut, nämligen att statens stämpelmedel skulle sjunka i stället för att stiga. Sålunda: det statsekonomiska intresset hänger till stor del på den erfarenhet, som man förut haft av hur det gått, när man höjt stämpeln för mycket. Man skall alltså ej höja den högre än att man tror, att inkomsterna ej skulle sjunka utan stiga. Jag tror att det är klokt att iakttaga den försiktigheten och yrkar bifall till utskottets förslag.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talman i enlighet med därunder framkomna yrkanden gjorde propositioner, först på bifall till vad utskottet i förevarande betänkande hemställt samt vidare på bifall till utskottets hemställan med den ändring, som förordats i den av herr Ollas Ericsson m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen sig finna den förra propositionen, vilken upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Herr Ericsson, Ollas, begärde votering, i anledning varav uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 17, röstar

Ja;

Höjning av
stämpel-
avgiften för
spelkort.
(Forts.)

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles utskottets hemställan med den ändring, som förordats i den av herr Ollas Ericsson m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen.

Vid slutet av den häröver anställda omröstningen befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 64;

Nej — 36.

Herr statsrådet Nilson avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 163, angående försäljning till staden Nyköping av viss del av kronoegendomen Östra Kungsladugården inom stadens område.

Vid förnyad föredragning av bevillningsutskottets betänkande nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående rätt till ränta vid restitution av utskylder m. m., bifölls vad utskottet i detta betänkande hemställt.

Författnings-
förslag
rörande
skattelättnad
för vissa
skattskyldiga.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 19, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om särskilda avdrag vid 1919 års taxering till bevillning för inkomst samt till inkomst- och förmögenhetsskatt, dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom proposition, nr 96, av den 7 februari 1919, vilken hänvisats till bevillningsutskottet, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga framlagt förslag till förordning om särskilda avdrag vid 1919 års taxering till bevillning för inkomst samt till inkomst- och förmögenhetsskatt.

2 § av ifrågavarande författningsförslag lydde sålunda:

1 mom. Vid bevillningstaxeringen skall för skattskyldig, som icke taxeras till inkomst- och förmögenhetsskatt för ett belopp av mera än 3,000 kronor och som har att på grund av försörjningsplikt underhålla ett eller flera barn, som vid 1919 års början icke fyllt 15 år, den i den skattskyldiges mantalsskrivningsort efter avdrag enligt 12 § i gällande bevillningsförordning återstående beskattningsbara inkomst nedsättas, om den skattskyldiges sammanlagda årsinkomst, beräknad i enlighet med 10 § i de vid bevillningsförordningen fogade »Särskilda anvisningar till ledning vid taxeringen»,

ej uppgår till 1,500 kronor,
 med 20 % för ett barn
     » 30 » » två »
     » 40 » » tre »
     » 50 » » fyra eller flera barn,
 uppgår till 1,500 men ej till 2,500 kronor,
 med 15 % för ett barn
     » 20 » » två »
     » 25 » » tre »
     » 30 » » fyra eller flera barn,
 uppgår till 2,500 men ej till 3,000 kronor,
 med 5 % för ett barn
     » 10 » » två eller tre barn
     » 15 » » fyra eller flera barn.

*Författnings-
 förslag
 rörande
 skattelättnad
 för vissa
 skattskyldiga.
 (Forts.)*

2 mom. Vid samma taxering må skattskyldig, som icke äger förmögenhet överstigande 10,000 kronor och som icke taxeras till inkomst- och förmögenhetsskatt för ett belopp av mera än 3,000 kronor, åtnjuta nedsättning av den i den skattskyldiges mantals-skrivningsort efter avdrag enligt 12 § bevillningsförfordningen återstående beskattningsbara inkomst

med högst 30 procent, om den skattskyldiges sammanlagda årsinkomst, beräknad på sätt ovan är sagt, ej uppgår till 1,000 kronor,

med högst 20 procent, om berörda årsinkomst uppgår till 1,000 kronor men ej till 2,000 kronor, och

med högst 10 procent, om samma årsinkomst uppgår till 2,000 kronor men ej till 3,000 kronor.

Beslut om avdrag enligt detta mom. må avse vare sig viss skattskyldig eller viss med hänsyn till årsinkomstens eller försörjningspliktens storlek eller ock till annan på skatteförmågan väsentligt inverkan omständighet bestämd grupp av skattskyldiga.

Ej må den omständighet, att avdrag skett jämlikt 1 mom. utgöra hinder att medgiva avdrag jämväl enligt detta moment.

I fråga om skattskyldig, som på grund av försörjningsplikt underhåller annan, skall sådant avdrag medgivas, därest icke antingen medgivandet skulle obilligt betunga andra skattskyldiga inom kommunen eller taxeringsmyndigheten efter prövning av omständigheterna i varje särskilt fall finner den skattskyldige därav icke vara i behov.

Till utskottet hade jämväl överlämnats fyra i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen I: 147, av herr *Ekman*, *Karl Johan*, I: 149, av herr *Rooth*, II: 332, av herr *Karlsson* i *Vätö*, och II: 333, av herrar *Brännström* och *Nilsson* i *Antnäs*.

I förstnämnda motion hade hemställts, att riksdagen ville besluta, att till de av *Kuncl. Maj:t* i proposition nr 96 föreslagna bestämmelserna om särskilda avdrag vid 1919 års taxering skulle fogas ett stadgande av innehåll, att sålunda medgivet avdrag icke

*Författnings-
förslag
rörande
skattelättnad
för vissa
skattskyldiga.* skulle föranleda till minskning av de prästerskapet enligt gällande
löneregleringsresolutioner tillförsäkrade löneförmåner och sålunda
icke finge vid utdebitering av prästlön tagas i beräkning.

Utskottet hade i det nu föredragna betänkandet på åberopade
skäl hemställt,

1) att riksdagen måtte, med förklarande, att Kungl. Maj:ts
förevarande proposition icke kunnat oförändrad bifallas, antaga
Kungl. Maj:ts i betänkandet återgivna förslag till förordning om
särskilda avdrag vid 1919 års taxering till bevillning för inkomst
samt till inkomst- och förmögenhetsskatt med den ändring, att 2 §
2 mom. skulle erhålla följande lydelse:

2 mom. Vid samma taxering må skattskyldig, som icke taxe-
ras till inkomst och förmögenhetsskatt för ett belopp av mera än
3,000 kronor, åtnjuta nedsättning — — — icke vara i behov.

2) att de i betänkandet behandlade motionerna

a) I: 149, av herr Rooth,

b) II: 332, av herr Karlsson i Vätö, samt

c) II: 333, av herrar Brännström och Nilsson i Antnäs,

mätte anses besvarade med vad utskottet under 1) hemställt;
samt

3) att herr K. J. Ekmans förevarande motion, I: 147, icke
mätte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Vid betänkandet fanns fogad en reservation av herrar *Ollas A. Ericsson, K. A. Nilson, Boman, Jonsson* i Hökhult, *Olsson* i Kullen-
bergstorp och *Neess*, vilka yrkat, att 2 § i den av Kungl. Maj:t före-
slagna förordningen skulle erhålla följande lydelse:

2 §.

1 mom. Vid bevillningstaxeringen må för skattskyldig, som
icke taxeras till inkomst- och förmögenhetsskatt för ett belopp av
mera än 3,000 kronor och som har att på grund av försörjningsplikt
underhålla ett eller flera barn, som vid 1919 års början icke fyllt
15 år, den i den skattskyldiges mantalsskrivningsort efter avdrag
enligt 12 § i gällande bevillningsförordning återstående beskattnings-
bara inkomst nedsättas, om den skattskyldiges sammanlagda års-
inkomst, beräknad i enlighet med 10 § i de vid bevillningsförord-
ningen fogade »Särskilda anvisningar till ledning vid taxeringen»,

ej uppgår till 1,500 kronor,

med högst 20 % för ett barn,

» » 30 » » två »

» » 40 » » tre »

» » 50 » » fyra eller flera barn,

uppgår till 1,500 men ej till 2,500 kronor,

med högst 15 % för ett barn

» » 20 » » två »

» » 25 » » tre »

» » 30 » » fyra eller flera barn,

uppgår till 2,500 men ej till 3,000 kronor,
 med högst 5 % för ett barn
 » » 10 » » två eller tre barn
 » » 15 » » fyra eller flera barn.

*Författnings-
 förslag
 rörande
 skattelättnad
 för vissa
 skattskyldiga.
 (Forts.)*

2 mom. Vid samma taxering må skattskyldig, som icke taxeras till inkomst- och förmögenhetsskatt för ett belopp av mera än 3,000 kronor, åtnjuta nedsättning av den i den skattskyldiges mantalsskrivningsort efter avdrag enligt 12 § bevillningsförordningen återstående beskattningsbara inkomst

med högst 30 procent, om den skattskyldiges sammanlagda årsinkomst, beräknad på sätt ovan är sagt, ej uppgår till 1,000 kronor.

med högst 20 procent, om berörda årsinkomst uppgår till 1,000 kronor men ej till 2,000 kronor, och

med högst 10 procent, om samma årsinkomst uppgår till 2,000 kronor men ej till 3,000 kronor.

Beslut om avdrag enligt detta mom. må avse vare sig viss skattskyldig eller viss med hänsyn till årsinkomstens eller försörjningsplikts storlek eller ock till annan på skatteförmågan väsentligt inverkan omständighet bestämd grupp av skattskyldiga.

Ej må den omständighet, att avdrag skett jämlikt 1 mom. utgöra hinder att medgiva avdrag jämväl enligt detta moment.

3 mom. Avdrag enligt 1 mom. samt, i fråga om skattskyldig, som på grund av försörjningsplikt underhåller annan, avdrag enligt 2 mom. skola medgivas, därest icke taxeringsmyndigheten efter prövning av omständigheterna i varje särskilt fall finner den skattskyldige därav icke vara i behov.

Herr Ekman, Karl Johan: Herr greve och talman, mina herrar! Det är ju så, att när man har stadgat dessa avdrag, man då har ansett, att de icke skulle hava någon menlig inverkan i ett visst avseende, nämligen ifråga om den rösträtt, som hittills varit beroende av dessa avdrag. Men det är också i ett annat avseende, som ifrågavarande avdrag ha en inverkan vid sidan av lagen, nämligen på beräkningen av prästerskapets löner. En del av dessa löner äro i många av gällande löneregleringsresolutioner ställda i beroende av den inkomst, för vilken bevillning blivit under näst föregående år *eriagd*. I andra resolutioner återigen ställes lönen i beroende av den inkomst, som blivit till bevillning *uppskattad* utan hänsyn till avdrag, men i många fall tages som sagt avdraget i beräkning. När således avdraget ökas, minskas i och med detsamma prästens avlöning.

Nu har jag föreslagit, att man skulle införa en bestämmelse om att ett sådant avdrag icke skulle medföra minskning av prästens lön. Utskottet har icke kunnat tillstyrka motionen och anfört tre skäl, varför utskottet icke velat göra detta. Det första, utskottet åberopar, är ett prejudikat av regeringsrätten från 1912, som visar, att prästlönen icke undergår någon minskning, men detta prejudikat är alldeles icke här tillämpligt, ty i den löneregleringsresolu-

Författnings-
förslag
rörande
skattelättnad
för vissa
skattskyldiga.
(Forts.)

tion, som det där var fråga om, stod det uttryckligen, att lönen skulle beräknas efter den nästföregående året uppskattade inkomsten, således oberoende av det avdrag, som sedermera gjordes. Men i de resolutioner, som jag åsyftar, är stadgandet formulerat ungefär på följande sätt. Det växlar något i olika fall, men i allmänhet är formuleringen sålunda: För fabriker samt verk och inrättningar, vilka icke kunna till jordbruk hänföras, ävensom för hantverksrörelse skall årligen betalas 1 % å den inkomst, för vilken allmän bevilning enligt andra kapitlet i bevilningsförordningen blivit under näst föregående året erlagd. — Där är sålunda lönen beräknad endast på vad som återstår, sedan det bevilningsfria avdraget är frånräknat. Det prejudikat, som utskottet åberopat, är således alldeles icke här tillämpligt.

Vidare har utskottet sagt, att den minskning i inkomst, som i vissa fall uppstår för prästerna, motväges av en ökning i inkomsten till följd av den allmänna stegringen av den bevilningstaxerade inkomsten. Ja, men om en sådan ökning uppkommer, vilket ju icke sker i alla pastorat, är ju dock prästen lagligen berättigad att tillgodonjuta den ökning i inkomst, som följer av en ökning av bevilningskronorna. Och denna beräkning är ställd i relation till den lön, som det här är fråga om, från fabriker, industriella inrättningar o. d., och ofta är det så, att ökningen i inkomsten för skattedragaren beror därpå, att hans fabrik eller hans verk utvidgas och rörelsen sålunda tager större omfattning. Då ökas prästlönen, men besväret för prästen har också i regel ökats, ty då äro flera arbetare anställda. Man har ju under de år, då dessa löneregleringar varit gällande, sett, hurusom industrien och hantverket utvidgats alldeles orhördt, något som medfört en ofantlig ökning i prästerskapets arbetsbörda. Det är således rättvist, och prästen är lagligen tillförsäkrad att få tillgodonjuta denna ökning. Det skäl, som utskottet här åberopar, har således alldeles icke någon bärkraft emot motionen.

Nu anmärker utskottet vidare, att de av mig i motionen anförda siffrorna avse flera år, än denna lag gäller. Ifrågavarande lagstiftning är ju så beskaffad, att man antager lagen år efter år. Den lag, som nu kommer att antagas, gäller således endast ett år. — Det är alldeles riktigt, att detta inverkar på prästerskapets löner endast under ecklesiastikåret 1920—1921, men liknande lagar hava varit gällande under de senaste åren och orsakat förluster för prästerskapet. Det är väl ganska troligt, att en sådan lagstiftning kommer att upprepas och att således de pastorat, som icke bliva reglerade förrän efter 1921, också komma att drabbas härav. Jag har räknat efter, att om jag nu bortser från de pastorat, som redan äro ur spelet och som de föregående författningarna inverkade på, och håller mig endast till denna lag, varom nu är fråga, och de, som möjligtvis kunna komma efteråt, så är det inalles 67 pastorat, som drabbas av detta. Det är således 67 kyrkoherdar och dessutom ett visst antal komministrar. Håller jag mig endast till det år, denna lag avser, nämligen ecklesiastikåret 1920—1921, beröras 22 pastorat. Det är således 22 kyrkoherdar, som här alldeles otvivelaktigt

komma att lida minskning i sina löneinkomster, och utom dessa 22 kyrkoherdar en eller annan komminister. Alla dessa hava fått sina löneförmånen sig lagligen tillförsäkrade, men de bliva nu illusoriska genom den lagstiftning, som här föreslås i fråga om beviljningsfria avdrag.

*Författnings-
förslag
rörande
skattelättnad
för vissa
skattskyldiga.*

(Forts.)

Nu har utskottet såsom ett sista skäl mot motionen åberopat, att Kungl. Maj:t har rättighet att ur kyrkofonden bevilja ett lönetillskott till svagt avlönade präster. Utskottet säger, att man ju kan anlita den vägen, om lönen nedgår under den fastställda minimilönen eller i särskilt ömmande fall. Men jag skall be att få påpeka, att en sådan hänvisning till att det finnes en utväg att hjälpa i ömmande fall, ju icke kan tillämpas på alla, men alla dessa 22 kyrkoherdar och ett antal komministrar, som jag icke säkert vet, hava ju laglig rätt att få dessa löneinkomster, som nu berövas dem. Det räcker således icke med en sådan hänvisning, att Kungl. Maj:t i ömmande fall kunde ge någon ersättning. Jag menar alltså, att liksom man hittills sört för att arbetare och sådana personer i övrigt, som få åtnjuta ifrågavarande avdrag, icke på grund därav skola gå i mistning av sin rösträtt, man också borde sörja för att dessa avdrag icke lända till att prästerna berövas dem lagligen tillkommande löneförmåner.

Jag skulle således anse riktigast, att man till denna lag fogade en ny paragraf av följande innehåll: Där lön till präst är beroende av storleken av den inkomst, för vilken beviljning till staten utgår, skall prästlöneavgiften bräknas utan hänsyn till avdrag, varom i denna lag stadgas. — Då jag emellertid icke kan begära, att kammaren skall på rak arm kunna besluta sig för att bifalla en så formulerad lagtext, anhåller jag, herr greve och talman, att ärendet måtte återremitteras till utskottet.

Herr Ericsson, Ollas: Herr greve och talman, mina herrar! I den förevarande kungl. propositionen, nr 96, föreslår Kungl. Maj:t att vid beviljningstaxeringen skall för skattskyldig, som icke taxeras till inkomst- och förmögenhetsskatt för ett belopp av mera än 3,000 kronor och som har att på grund av försörjningsplikt underhålla ett eller flera barn, som vid 1919 års början icke fyllt 15 år, medgivas vissa avdrag.

Under det näst föregående året har riksdagen med anledning av kristiden svårigheter särskilt för de mindre inkomstagarna ansett sig böra medgiva vissa avdrag i skattskyldigheten, när den skattskyldiga har barn att försörja. Dessa avdrag ha dock varit fakultativa, d. v. s. att det legat i taxeringsmyndigheternas makt att i de särskilda fallen pröva behovet, och de hava endast varit bundna vid att ett maximibelopp stadgats för de olika kategorierna. Nu däremot föreslår Kungl. Maj:t, att dessa avdrag skola bliva obligatoriska. Det är här om som utskottet icke kunnat enas. Majoriteten har förordat förslaget, varemot reservanterna förordat bibehållandet av det fakultativa stadgandet. Vi hava visserligen förut i vår skattelagstiftning

*Författnings-
förslag
rörande
skattelättnad
för vissa
skattskyldiga.*

(Forts.)

obligatoriska avdrag, bland andra det s. k. existensavdraget, men detta är olika för olika delar av landet, beroende på att levnadsomkostnaderna äro högre på vissa orter. Dessa avdrag äro därtill ganska låga och träffa endast de minst bärkraftiga. De nu ifrågasatta avdragen äro däremot avsedda att träffa inkomstbelopp upp till 3,000 kronor och skola tillämpas lika, oavsett om inkomsttagaren uppehåller sig på en ort, där levnadsomkostnaderna äro billiga eller dyra. Riksdagen har under föregående år ansett, att man icke kunde stadga obligatoriska avdrag i detta fall utan att man borde lämna detta till prövning åt de olika taxeringsmyndigheterna. Nu har Kungl. Maj:t igångsatt en utredning, och i denna utredning påvisas, att tillämpningen i de olika taxeringsdistrikten varit ojämn. Detta tar nu såväl regeringen som utskottet till intäkt för att det skulle vara behöfligt att gå över till det obligatoriska förfaringsättet. Men jag för min del kan icke läsa utredningen på samma sätt som utskottet gjort, då utskottet med ledning av en tabell i den kungl. propositionen påstår, att taxeringsmyndigheterna »icke handhaft sin ifrågavarande befogethet så, att de särskilda avdragen tillämpats i den omfattning och med den jämnhet, som det hade varit önskvärt». Jag anser, att utskottets uttalande är för strängt, och uttalandet kan icke alls bevisas med den tabell, som Kungl. Maj:t bifogat sin proposition. Jag vill fästa herrarnas uppmärksamhet på att man icke kan gå så schablonmässigt tillväga, då man bedömer de olika förhållandena i de olika taxeringsdistrikten. Det finns taxeringsdistrikt, i vilka det övervägande flertalet av de mindre inkomsttagarna kanske verkligen äro i behov av dylika avdrag. Det finns å andra sidan en hel massa kommuner och kanske de allra flesta, beträffande vilka man icke kan göra detta påstående. Oavsett de olika dyra levnadsomkostnaderna spela även andra omständigheter in. Så gott som alla skattedragare inom ett distrikt kunna vara ganska jämnställda, och då är det olämpligt att helt och hållet eller delvis befria en del av de skattskyldiga från att erlägga kommunalskatt men låta andra betala både sin anpart och den del, som belöper sig på dem, som hava blivit befriade eller erhållit nedsättning. Hänsyn måste således tagas till dessa förhållanden, och gör man detta, kan man icke med fog läsa tabellen ifråga på samma sätt som regeringen och utskottet här gjort. Jag tycker för övrigt, att både Kungl. Maj:t och utskottet behandlat denna fråga för lättvindigt. Visserligen säges det, att detta är ett provisorium för i år, men jag frågar och vädjar till herrarna, om någon tror, att vi, om vi nu antaga föreliggande förslag, kunna komma ifrån detta avdrag sedan. Det tror icke jag, och då jag är av den uppfattningen, att man bör gå försiktigt tillväga i detta fall och icke skapa fram nya orättvisor, har jag icke kunnat vara med om utskottets förslag.

Men det är icke nog med en orättvisa. Genom att slå fast en sådan lagstiftning, som här förordas, kommer det att leda därhän, att det blir en grupp av samhällsmedlemmar, som hava krav på att slippa undan att betala skatt och detta krav kommer att stegras oupphöfligt. Man vill sätta gränsen för skattskyldigheten allt högre och högre, vilket framgår av en motion som behandlats i detta samman-

hang och vari yrkas att gränsen skulle höjas till 3,700 kr. Dessa vilja icke göra sig solidariska med de övriga samhällsmedlemmarna för att bestrida omkostnaderna vare sig i kommunen eller staten. Det blir en kategori av medborgare, som kommer att ha pockande rätt på att få avdrag och befrielse, och de andra skola endast betala. En sådan skattelagstiftning vill jag ej vara med om.

Då nu utskottet har en annan uppfattning, så är det ganska intressant att se, huru denna fråga blivit bedömd ute i bygderna. Utskottet har som sagt gått ut ifrån den uppfattningen, att taxeringsmyndigheternas prövningsrätt blivit alldeles för ojämnt tillämpad. Om detta påstående varit riktigt, skulle man väl i utredningen ha fått fram en hel massa missnöjda, som klagat över det ojämnna förfaringsättet. Men det är så långt ifrån fallet, som utredningen i stället visar, att under förra året, för 1918 års taxering det icke var mer än 227 fall i hela landet, som klagade över den åtgångna taxeringen. Då det icke finnes andra siffror att åberopa än dessa, tycker jag, att utskottets och regeringens resonemang i det fallet ramlar helt och hållet samman.

Tillämpningens omfattning har icke heller varit så ringa, som utskottet gått utifrån. Jag vill nämna, att enligt utredningen förekom det under år 1917 ett antal av 254 kommuner, huvudsakligen landskommuner, i vilka man icke tillämpade denna förordning. Denna siffra sjönk under förra året till 122. Således ser man, att i den mån lagen blir känd, så tillämpas den i allt större och större utsträckning. Men man har, som sagt, i vissa fall, där den har tillämpats, gått fram med ganska stor försiktighet på sina ställen och detta med rätta.

Jag skall i detta sammanhang omnämna en kommun — den kommun jag själv tillhör — vilken är en bland de kommuner, som ingå i den undersökning, som verkställes. Den förekommer i den omnämnda tabellen på sidorna 40—41. I denna kommun finnas 601 skattskyldiga. Taxeringsmyndigheterna hava i detta fall tillämpat avdragsrätten beträffande 12 personer. Skulle avdraget nu bliva obligatoriskt, skulle enligt förslaget ej mindre än 276 skattskyldiga personer inom den kommunen komma i åtnjutande av avdrag, d. v. s. nära nog hälften av de skattskyldiga inom kommunen. Om jag då därtill lämnar den upplysning, att det ojämförligt största antalet i regel äro ganska jämställda med varandra och det är en massa som kommer att ligga helt nära ovanför avdragsgränsen, förstår man, huru drygt det blir för dem, som icke komma i åtnjutande av avdrag, att betala även för dem, som blivit befriade. I utredningen säges det visserligen, att ökningen för de övriga icke blir mera än 0.82 kronor per bevilningskrona, men då vi i kommunen hava en uttaxering av 9.13 kronor per bevilningskrona, förstå herrarna, att en höjning av nära 1 krona per bevilningskrona blir ganska kännbar. Går jag sedan till andra exempel, som förekomma i denna tabell, så befinnes, att i en kommun, där man redan uttaxerar 15 kronor 49 öre per bevilningskrona, detta avdrag skulle hava till följd en ökning av 1 krona 81 öre, d. v. s. uttaxeringen skulle höjas från 15 kronor 49 öre

*Författnings-
förslag
rörande
skattelättnad
för vissa
skattskyldiga.*
(Forts.)

*Författnings- till 17 kronor 30 öre eller med nära nog 2 kronor per bevilningskro-
förslag na. I en annan kommun åter, där de för närvarande hava en uttaxe-
rörande ring, å 13 kronor 50 öre, skulle denna ökas med kr. 1,87 eller i det
skattelättnad närmaste 2 kronor per bevilningskrona. Jag tror, att om man när-
för vissa mare begrundar dessa förhållanden, man då skall finna, att det icke
skattskyldiga.*

(Forts.)

är några småsaker, som riksdagen står i begrepp att ålägga vissa skattskyldiga inom de olika kommunerna. I detta sammanhang kan jag icke annat än påpeka, hurusom det under hela hösten har förekommit en stark tidningspolemik och även diskussioner på möten i Stockholm över ett förslag, som avsåg att öka den kommunala beskattningen därstädes med 50 öre från 6 kronor 45 öre till 6 kronor 95 öre. Trots att en så ringa ökning i en så rik kommun föranlett en sådan opposition, står man här i begrepp att skapa en lagstiftning, som skulle hava till följd, att exempelvis i en kommun, i vilken man redan har 15 kronor 49 öre i uttaxering per bevilningskrona skulle öka denna med nära nog 2 kronor till.

För att litet närmare illustrera orättvisan i förslaget skall jag taga fram ett litet exempel, som jag tar ur rena, rama verkligheten. En skattskyldig t. ex., som äger en skuldfri jordbruksfastighet, varå han beräknas hava en inkomst av 1,900 kronor, samt därjämte ett hopsparat kapital av 20,000 kronor, varå han åtnjuter en ränteinkomst av 1,000 kronor och således har en sammanlagd inkomst av 2,900 kronor, skall enligt det av utskottet förordade kungl. förslaget, § 2 mom. 1, åtnjuta avdrag för sina barn, då däremot en annan skattskyldig, som har sin inkomst enbart från jordbruksfastighet, beräknad till samma belopp, 2,900 kronor, icke äger rätt till detta avdrag, även om han har flera barn än den förre och därtill sitter i skuld för såväl sin fasta som sin lösa egendom. Denne sistnämnde, som sitter i så små och ömmande omständigheter, skall således betala sin åbelöpande skatt till kommunen utan avdrag och därtill bidraga med att erlägga vad den långt bättre lottade genom avdraget befriats ifrån. Liknande mer eller mindre upprörande fall bliva säkerligen i verkligheten en ganska vanlig företeelse, därest detta förslag antages. Det förefaller mig rent av ofattligt, huru någon kan försvara ett sådant förslag.

På grund därav har jag jämte några kamrater i utskottet ansett oss icke kunna frångå det förfaringssätt, som under de närmast föregående åren tillämpats, nämligen det fakultativa. Få taxeringsmyndigheterna rätt att pröva i varje särskilt fall, kunna dylika orättvisor undgås. På landsbygden känna taxeringsnämnderna till de särskilda förhållandena i varje hem. Varje skattskyldig hava de reda på och kunna reglera hans skattskyldighet i förhållande därefter, såvida det blir den fakultativa bestämmelsen i lagen. Men skulle man gå med på utskottets förslag, är det givet, att det skulle komma att i hög grad sára rättskänslan vid jämförelser mellan de skattskyldiga i de olika kommunerna, och man skulle få en ganska egendomlig uppfattning om riksdagens sätt att se och pröva sakerna i deras verklighet.

Vi reser vanter hava alltså förordat det fakultativa stadgandet och hava framställt yrkande därom. Men vi hava därjämte varit vil-

liga att tillmötesgå kravet på att de personer, som äro berättigade att erhålla avdrag, verkligen erhålla avdrag. Vi hava, säger jag, gått med om att få lagen så avfattad, att detta skulle kunna ske i största möjliga utsträckning. Jag vet, att det kommer att invändas emot mig, att riksdagen redan förut har sagt detta. Riksdagen skrev nämligen till Kungl. Maj:t och uttalade en önskan härom, och Kungl. Maj:t utfärdade i fjol en kungörelse, som skickades till taxeringsmyndigheterna med en uppmaning om att i så stor utsträckning som möjligt tillämpa förordningen.

Vi reservanter hava nu i stället för denna kungörelse insatt ett tredje moment i andra paragrafen av följande innehåll: Avdrag enligt 1 mom. samt, i fråga om skattskyldig, som på grund av försörjningsplikt underhåller annan, avdrag enligt 2 mom. skola medgivas, därest icke taxeringsmyndigheten efter prövning av omständigheterna i varje särskilt fall finner den skattskyldige därav icke vara i behov. — I stället för att man således gått den andra vägen och endast tänkt sig möjligheten av ett eller annat fall, där man borde tillämpa förordningen, så blir det efter detta moment en omvänd ordning. Taxeringsmyndigheterna bliva då skyldiga att befria alla dem, som komma under dessa kategorier, därest det icke i vissa fall visar sig, att den skattskyldige i verkligheten icke är i behov av avdrag. Om man ser saken på det sättet, tror jag, att man i så stor utsträckning som möjligt kommer att tillämpa förordningen. På det sättet kommer man också att undvika de av mig förut berörda orättvisorna, som ovillkorligen skulle bli en följd, därest riksdagen ginge med utskottet och Kungl. Maj:t.

Vad nu beträffar den föregående talarens anmärkning mot utskottet, skall jag för närvarande endast inskränka mig till att bemöta hans sista påstående, nämligen att riksdagen beginge en olaglighet mot prästerna om förslaget antoges. Detta uttalande vill jag tillbakavisa med att hänvisa till utskottets utredning som visar, att även med antagande av det kungl. förslaget begår man icke någon *olaglighet* mot prästerna. Konventionerna äro avfattade, (förutom några särskilda konventioner, som icke alls äro berörda av detta lagförslag), antingen på det sättet, att prästen skall utfå avlöning efter den uppskattade inkomsten — en ordalydelse, som de allra flesta konventionerna ha — eller också på det sättet, att prästlönen skall utgå efter den erlagda bevillningen. Men även med denna senare avfattning har det genom detta förslag icke skett någon olaglighet mot prästerna.

Jag skall icke upptaga kammarens tid längre. Jag tar mig friheten, herr talman, att yrka avslag på såväl Kungl. Maj:ts som utskottets förslag och bifall till den vid betänkandet fogade, av mig m. fl. avgivna reservationen.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet Thorsson: Herr greve och talman! Det är ganska naturligt, att vid prövningen av ett ärende som detta meningarna skola gå i sär, och det finnes ju en ganska vitt utbredd uppfattning om att man i detta

Författnings-
förslag
rörande
skattelättnad
för vissa
skattskyldiga.

(Forts.)

speciella fall bör tillämpa den fakultativa prövningen. Jag vill heller icke förneka, att detta system i och för sig kan medföra vissa fördelar just med hänsyn till sin smidighet. Men jag har, i rak motsats till den siste ärade talaren, av det föreliggande bevismaterialet blivit övertygad om att det är riktigare, att man beträdder den väg som förordas uti propositionen. Det kan dock icke förnekas, att en ojämn tillämpning utav en rätt, som tillkommer skattemyndigheterna, verkar mycket obehagligt. Den som icke kommer i åtnjutande av ett sådant avdrag känner sig naturligtvis i viss mån tillbakasatt, och detta framträder helt naturligt allra mest bjärt, när det gäller två kommuner, som ligga intill varandra och vars hela ekonomiska struktur är ganska likartad, men där den ena kommunens taxeringsmyndigheter befriat största möjliga antal, som de enligt lagens bestämmelser ägt tillfälle att befria, under det att den andra kommunens taxeringsmyndigheter anlägga en mera sträng synpunkt på frågan om hur många som skola befrias. Det är klart, att uti en kommun — jag tänker mig nu särskilt en ren jordbrukarekommun, vars förhållanden väl huvudsakligen legat till grund för den siste ärade talarens uppfattning — kan det ju inträffa omständigheter, som göra, att det föreslagna systemet kan verka på ett hårdare sätt, än man skulle kunna finna önskligt. Men uti denna tabell, som föreligger i den kungl. propositionen, upptagas flera fall, där man uti kommuner med en mycket blandad samsättning av inkomsttagare har tillämpat den under föregående år gällande metoden, som jag tycker, synnerligen snävt och ensidigt. I ett par kommuner, som jag personligen känner till och som stå uppräknade i denna tabell, med en talrik industriarbetarebefolkning, har man icke medgivit någon som helst befrielse egentligen, och då nu den siste ärade talaren just förde in resonemanget på frågan om vad som kunde leda till indignation, vill jag påpeka, att det är ju ett allmänt känt förhållande, att våra jordbrukare, vare sig när det gäller den kommunala eller statliga beskattningen, icke bära sin andel av skattebördan i samma omfattning som övriga inkomsttagare. Det vill förefalla mig, att om man i en kommun på det sättet tillämpar en gällande förordning, att man icke i någon mån lättar på bördan för dem, som ha ett stort behov av att få lättnad, så åstadkommer detta också indignation och kan leda till mycket tråkiga konsekvenser.

Då vi här röra oss på ett ömtåligt område har jag tänkt, att man skulle komma rätten närmast genom att tillämpa ett system, där man fastställer ett visst belopp för den obligatoriska befrielsen och i övrigt ger taxeringsmyndigheterna rätt att tillämpa det fakultativa systemet, varigenom taxeringsmyndigheterna med hänsyn till kommunmedlemmarnas skatteförmåga kunna göra vissa regleringar.

Den siste ärade talaren sade, att taga vi nu detta förslag, komma vi aldrig ifrån det. Ja, vi skulle väl inte komma ifrån det andra heller. Saken ligger nu tydligt och klart så, att en bestämmelse om viss lindring i skattebördorna måste man även i fortsättningen tillämpa, sedan man en gång infört densamma. Då är frå-

gan: hur länge skall man på provisorisk väg kunna reglera detta förhållande? Det är ur många synpunkter viktigt, att frågan om hela det kommunala skatteproblemet blir förberedd på ett sådant sätt, att ärendet redan nästa riksdag kan föreligga till riksdagens omprövning. Det är helt enkelt nödvändigt, för att man skall kunna bereda kommunerna möjlighet att sköta om sin hushållning samtidigt som det ordnas så, att de olika skattdragarna få bära bördan efter sin förmåga att bära densamma. Därigenom skulle man, mänskligt att döma, kunna befrias ifrån att flera gånger behöva diskutera dessa separata avdrag för vissa skattdragare, med hänsyn härtill kan man väl utgå ifrån, att det nu föreliggande förslaget endast kommer att gälla det år det här avser.

Den siste ärade talaren hävdade särskilt den synpunkten, att förslaget vore hårt mot sådana kommuner, som redan äro uppe i en kommunalskatt på exempel 15 kronor, där skulle det verka så, att kommunalskatten komme upp till 17 kronor. Det medger jag är hårt, men här har ju staten redan trätt reglerande emellan. Det första anslaget som gavs till lättande av de tyngst beskattade kommunernas skattebörd beräknades till 600,000 kronor, under sista året har anslaget gått upp till 1,6 miljon kronor, och jag skulle mycket mistaga mig, om det icke, när det gäller innevarande års beskattning, kommer att gå till ännu större belopp. Staten har sålunda redan med avsevärda belopp bidragit till reglering för de med hänsyn till den kommunala skattebördan mest betungade. Vid sådant förhållande synes mig icke det föreliggande förslaget komma att verka så hårt som den siste talaren ville göra gällande.

Herr Ollas Anders Ericsson ansåg, att såväl den kungl. propositionen som hela ärendets behandling i övrigt visade, att man tagit alltför lättvindigt på frågan. Det kan jag ej medgiva. Jag tycker tvärtom, att detta ärende är väl förberett och att beredningen skett så grundligt som det över huvud taget är möjligt att åstadkomma uti denna enerverande tid. Den provkarta, som här föreligger och som är uppgjord för att visa systemets verkningar, klargör för dem som ha att pröva ärendet, i vilken utsträckning detta system kan medföra ekonomiska verkningar.

Vidare anförde den ärade talaren, att en viss grupp samhällsmedlemmar, som mera motvilligt underkastade sig plikten att betala sina skatter, komme att i sin tur poeka på obehöriga medgivanden och tvinga sig till befrielse. Det vill förefalla mig, att med Kungl. Maj:ts förslag har man kommit bort från det tryck som annars kan komma från enskilda grupper av samhällsmedlemmar, ty lagen reglerar ju befrielsen och föreskriver, i vilken utsträckning den skall ske, och sålunda ha taxeringsmyndigheterna här att hålla sig till vissa angivna former, under vilka befrielsen skall ske.

Vidare vill jag erinra om att riksdagen antagit en lag, vilken på ett effektivt sätt ökar myndigheternas möjligheter att få in skatter från sådana som motvilligt betala. Då införsel uti arbetarnas lön medgivits, så har ju därigenom skapats ett instrument, som är ett verksamt vapen mot sådana, som ha förmågan att betala skatt

*Författnings-
förslag
rörande
skattelättnad
för vissa
skattskyldiga.
(Forts.)*

*Författnings-
förslag
rörande
skattelättnad
för vissa
skattskyldiga.* men som visa sig ovilliga. Detta gäller dem, som äro anställda hos andra, och de, som driva egen rörelse, ha ju i regel sådant rotfäste i samhället, att dem träffar man oberoende av införselinstitutet.

(Forts.)

Jag hyser den bestämda uppfattningen, att detta förslag innebär en lyckligare lösning än det fakultativa systemet, ty förslaget ger taxeringsmyndigheterna en bättre grund att stå på vid provningen, och det måste ovillkorligen för de taxerande myndigheterna vara betydligt angenämare, om man uti lagen angiver, vilka former de ha att följa, än att man låter det bero på deras rent subjektiva uppfattning om i vilken utsträckning de skola medgiva denna befrielse. Det är en sak, som är alldeles tydlig och klar, och det är, att det bevillningsfria avdraget icke på långt när motsvarar rimliga anspråk i fråga om ett skattefritt minimum, och det synes mig, att även detta talar till förmån för den anordning som är föreslagen uti Kungl. Maj:ts proposition.

Jag skall därför anhålla att kammarens ledamöter ville biträda utskottets förslag i föreliggande fall.

Herr Ericsson, Ollas: Herr greve och talman! Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet framställde den frågan: hur länge skall man på detta sätt provisoriskt reglera detta förhållande? Därpå vill jag svara, att ha vi provisoriskt på sätt som skett reglerat dessa avdrag under den värsta kristiden, så måtte det väl inte vara farligt att fortsätta därmed under innevarande år, då man vet, att efter den taxering, som skall äga rum efter de bestämmelser vi nu tvista om, skall skatten utbetalas först i höst till staten och i början av nästa år till kommunen. Nu har man ju redan sett, hur det börjat ljusna och att dyrtidens höga pris börjat gå ned. Vem vet, om de icke ha hunnit sjunka avsevärt, innan man skall ut med dessa skatter. Under sådana förhållanden anser jag, att det förefinnes ingen risk, att vi behålla det fakultativa förfaringssättet även under detta år. Och då statsrådets tillkännagivanden både nu och även förut — att man har att vänta ett förslag till omläggning av den kommunala beskattningen redan till nästa år, så hoppas jag, att man skall kunna reglera denna på det sättet, att inte sådana orimligheter i skattehänseende skola behöva äga rum som de jag nyss påvisat. Det är alltså en ytterligare anledning att skjuta upp den definitiva regleringen till dess att man får pröva frågan i dess helhet.

Herr statsrådet vände sig därjämte mot ett yttrande i mitt förra anförande, då jag uttalade den åsikten, att både Kungl. Maj:t och utskottet behandlat denna fråga ganska lättvindigt. Jag vill bevisa riktigheten av detta påstående genom att hänvisa till vad vederbörande myndigheter ute i bygderna ha sagt. Man kan väl inte fråkänna taxeringsnämndsordförandena all kompetens att bedöma den här frågan. Hade man velat göra det, hade man väl inte tillfrågat dem. Men nu har Kungl. Maj:t tillfrågat dem, och 96 ordförande ha då sagt, att de kunde vara med om en sådan anordning som den här föreslagna, men icke mindre än 124 ordförande

ha bestämt avstyrkt den. Går man sedan till kronoombuden, finner man, att dessa varit så gott som enhälliga mot det kungl. förslaget, icke mindre än 19 kronoombud ha avstyrkt förslaget, under det att endast 4 ha tillstyrkt detsamma och en ställt sig odeciderad. Så ligger frågan ute i bygderna, och då menar jag, att när av de närmast sakkunniga på det här området den stora majoriteten varit emot förslaget, då måste jag väl ha fog för mitt påstående, att Kungl. Maj:t och utskottet behandlat saken med en viss lättvindighet, då de gått emot dessa uttalanden.

Jag kan för övrigt omnämna, att många påstötningar ha gjorts till enskilda ledamöter i utskottet från olika orter, därvid man beklagat sig på det livligaste över om en sådan anordning skulle fastslås som den här utav Kungl. Maj:t och utskottet föreslagna. Sista timmen vi behandlade frågan kom ett telegram från en taxeringsnämndsordförande — det var inte någon högerman utan han tillhör vänstern, om det nu är något att fästa avseende vid — däri han riktigt bad om, att man skulle avslå förslaget och vidbliva den fakultativa bestämmelsen. Han hade samma erfarenhet som jag i det här falet och ansåg, att det skulle komma att verka alldeles för orättvist, om det antogs.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Östberg: Såsom av herr statsrådet och chefen för finansdepartementet redan framhållits, är en lagstiftning om nu ifrågavarande avdrag en mycket vanskelig sak. Svårigheter föreliggande både när det gäller att träffa bestämmelser för avdragen och i avseende å tillämpningen.

Den nu föreliggande kungl. propositionen har sin huvudsakliga betydelse för den kommunala beskattningen, och det är ju att beklaga, att man i avseende å den kommunala beskattningen skall i år nödgas gå fram icke blott med denna partiella lag utan även med andra partiella lagar och icke i ett helt kunna få behandla den kommunala beskattningsfrågan, som nu så länge varit föremål för utredning.

Beträffande den avdragsrätt, som här är fråga om, har det förut varit så bestämt, att taxeringsmyndigheterna skulle få pröva, huruvida en tillämpning av hithörande förmån finge äga rum eller icke samt bestämma inom lagens gränser, huru stora avdrag skulle ifrågakomma. Nu säger man, att detta har tillämpats mycket ojämnt. Ja, det ligger i öppen dag, att det beror på de olika omständigheterna. Men därför att tillämpningen varit ojämn, behöver den därför icke vara alldeles oriktig, ty även om två kommuner ligga intill varandra, kan det finnas skäl att i den ena kommunen vägra avdrag, som beviljas i den andra. Man måste ju för ett riktigt bedömande av huruvida det förfarits oriktigt i olika fall ingå på en prövning av de särskilda omständigheterna, vilket ju är synnerligen svårt.

Nu vill man bota bristerna på här föreslaget sätt genom att göra avdraget obligatoriskt och låta det gälla i alla fall. Ja, det

*Författnings-
förslag
rörande
skattelättnad
för vissa
skattskyldiga.
(Forts.)*

*Författnings-
förslag
rörande
skattelättnad
för vissa
skattskyldiga.
(Forts.)*

är klart, att man därigenom får en lika tillämpning och på så sätt blir tillämpningen jämn.

Lagen säger på förhand, att i alla fall, där de och de inkomsterna förekomma, skall det och det avdraget göras. Lagen antager att alla dessa fall äro lika. Men så är naturligtvis icke förhållandet i det verkliga livet. För det första är ju det faktiska penningvärdet i olika trakter ganska olika, och 3,000 kronor äro på ett ställe mycket mera värda än på ett annat ställe. Det ligger i sakens natur. Men vidare kunna förhållanden även vid lika och riktig uppskattning för olika personer ställa sig ganska olika, så att den lagstiftning, där man i avsikt att förhindra en prövning, låter lagstiftningen i själva verket bestämma, är ingen egentlig mönsterlagstiftning.

Nu ha reservanterna också ställt sig på en modifierad ståndpunkt så tillvida, att de förklara, att man kan gå ut ifrån att regeln bör vara, att dessa avdrag, varom här är fråga, under nuvarande förhållanden böra ifrågakomma. De ha sålunda gått ifrån den fullkomligt fria fakultativa prövningen, som lagstiftningen förr har upptagit, och säga nu, att regeln må vara, att avdrag bör ske, men skulle taxeringsmyndigheterna i särskilda fall finna, att denna regel icke bör komma till tillämpning, må det ligga i deras hand att bestämma härom.

Det förefaller mig, att den modifikation, som reservanterna här föreslagit, vore ägnad att tillgodose erforderliga praktiska krav. Den lämnar möjlighet att i de fall, där ett avdrag icke är påkallat, icke låta det komma till stånd. Det förefaller mig sålunda icke vara så mycket att erinra mot reservanternas avfattning, och det synes mig, som om den bättre stode i samklang med hittills följt förfarande, varför jag för min del skall be att få yrka bifall till reservanternas förslag.

Medan jag har ordet, skulle jag kanske kunna göra ett tillägg i anledning av herr Ekmans yrkande och det bemötande det fick från herr Ollas Ericsson. Herr Ekman framhöll, att om prästlönen utgår efter erlagd bevillning, blir det naturligtvis en ganska stor orättvisa, om på grund av lagstiftningen den erlagda bevillningen får ett helt annat innehåll, än den på grund av förutvarande lagstiftning haft. Däremot invände herr Ollas Ericsson, att det vore i alla fall lagligt. Javisst, är det lagligt, om lagen bestämmer det, men det är klart, att om bevillningen förut varit bestämd efter helt andra grunder och lagstiftningen ändrar om den, så bli dens reala intressen som skulle ha lön efter erlagd bevillning, oaktat förhållandena i övrigt äro lika, i hög grad åsidosatta. Om nu dessa fall kunna anses behjärtansvärda — jag kan inte bedöma, hur talrika de äro — är herr Ekmans yrkande förtjänt av avseende.

Herr Wijk: Jag skall be att få säga några ord i anledning av herr Ekmans motion och det yrkande han här framställt.

Herr Ekman har påpekat, att ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag oförändrat skulle i vissa fall medföra en sänkning av präster-

nas löner, och utskottet har för sin del icke vejat förneka, att i vissa fall kan detta bli en följd utav de i den kungl. propositionen föreslagna bestämmelserna. Men utskottet har icke kunnat gå med motionären uti hans yrkande, att ett särskili undantag skulle för den skull stadgas, vilket skulle tillförsäkra dessa innehavare av prästerliga befattningar samma inkomst som förut, oavsett den förändring i fråga om beivllningen, som här är föreslagen. Det finnes, som förut har påpekats, icke någon rättslig grund som vederbörande kan stödja ett sådant anspråk på. Då lönen utgått efter erlagd beivllning, har den förändrats både uppåt och nedåt allt efter tidsomständigheterna, och kanske i allmänhet uppåt. Då får den sänkning, som den ifrågasatta ändringen av beivllningsförrordningen i somliga fall skulle medföra, icke uppfattas annorlunda än en minskning, som även på grund av andra omständigheter, minskning i beivllningskronor o. dyl., kan drabba vederbörande. Dock får man naturligtvis här taga hänsyn icke endast till den rättsliga synpunkten, utan även till vad som är billigt, så att icke i något fall prästlönerna på grund av den föreslagna förändringen i beivllningsförrordningen gå ned så lågt, att de komma att understiga, vad som anses vara minimilön för dessa prästerliga befattningar. Där sådant skulle äga rum, har utskottet känt sig förvissat om, att vederbörande utan svårighet skola kunna få nödig fyllnad i lönen ur kyrkofonden och detta desto mer som det antal fall, som skulle förekomma, säkerligen icke är stort och i varje fall icke på långt när är så stort, som den ärade motionären synes vilja göra gällande. Enligt uppgifter, som utskottet inhämtat, föreligga den 1 maj 1920 406 ännu gällande lönekonventioner. Av dessa äro 194 baserade på den till beivllning *uppskattade* inkomsten och beröras sålunda icke av den proposition, som här föreligger. 138 äro baserade på helt andra grunder och beröras ej heller av vad här är i fråga. Endast 74 stycken av 406 äro grundade på inkomst, för vilken beivllning blivit *erlagd* och skulle sålunda *möjligen* bli berörda av en ändring i enlighet med den kungl. propositionen. Men det antal av dessa 74, som verkligen skulle bli berörda därav i sådant avseende, att ett ingripande kunde anses skäligt och berättigat, torde enligt utskottets mening utan tvivel bli tillgodosedda ur kyrkofonden. Under sådana förhållanden anser jag för min del, att det icke föreligger tillräckliga skäl för det yrkande om återremiss, som framställts från herr Ekmans sida.

*Författnings-
förslag
rörande
skattelättnad
för vissa
skattskyldiga.
(Forts.)*

Herr Hammarström: Herr talman! Jag vill ingalunda förneka, att vissa beaktansvärda skäl kunna anföras för den ståndpunkt Kungl. Maj:t och utskottets majoritet intagit. Men jag får dock å andra sidan bekänna, att oaktat den utredning i frågan, som i år föreligger, och som ju är åtskilligt fylligare än den man tidigare haft att tillgå, jag ingalunda känner mig övertygad om lämpligheten av att nu slå in på ett nytt system för avdragen i fråga. Här är ju alltså fråga om en provisorisk lagstiftning, och efter vad här i dag blivit upplyst från statsrådsbanken, är det att för-

*Författnings-
förslag
rörande
skattelättnad
för vissa
skattskyldiga.*

(Forts.)

moda, att den såsom sådan endast skall behöva bli av ganska kort varaktighet, kanske blott ett enda år. Men om så är, borde det krävas vida starkare skäl än nu påvisats, för att adoptera en ny princip för avdragen, sedan man under en följd av år nöjt sig med den, som nu utdömes, i synnerhet som man icke kan komma ifrån, att vare sig man för dessa avdrag anlägger den fakultativa principen eller den obligatoriska tillämpningen är förenad med olägenheter. Att man i vilketdera fallet som helst måste räkna med sådana, är uppenbart; det är tidigare belyst, och även av debatten i dag har detta framgått, varför jag icke vidare torde behöva uppehålla mig vid denna sida av saken. Givet är emellertid, att, om man skall göra dessa avdrag obligatoriska, detta kommer att medföra, att åtskilliga personer komma i åtnjutande av avdrag, ehuru de icke äro i nödvändigt behov därav. Och då man bedömer olägenheterna härav, måste man söka för sig klargöra den återverkan ändringen kommer att ha på den kommunala beskattningen. Denna omständighet har, synes det mig, så noga framhållits av den förste ärade talaren, reservanten på Dalabänken, att jag icke vidare behöver dröja därvid. Men jag måste dock i detta sammanhang göra den anmärkningen, att om förändringen komme att leda till, att statens bidrag till mera skattetyngda kommuner skulle än ytterligare ökas, detta bleve, synes det mig, en mycket betänklig konsekvens. En kanske icke obetydlig ökning i statsutgifter skulle ju då föranledas av lättnader, medgivna åt skattskyldiga, som icke varit i oundgängligt behov av desamma. Praktiskt sett synes mig ur denna synpunkt förslaget vara ganska betänkligt, och rent principiellt tror jag icke, att man kan anföra starkare skäl för den obligatoriska avdragsprincipen. Under sådana omständigheter anser jag mig böra ansluta mig till dem, som yrkat bifall till reservationen.

Herr Roth: Herr vice talman! Jag har tillåtit mig ifrågasätta någon ändring i det föreliggande lagförslaget. Sålunda har jag i min motion hemställt, att mom. 2 § 2 skulle helt utgå samt att bestämmelserna i § 3 om ökat avdrag vid inkomsttaxeringen skulle tillämpas endast efter prövning i varje särskilt fall.

Vad angår tillämpningen av mom. 2 i § 2, så torde det vara uppenbart, att densamma kommer att vålla taxeringsmyndigheterna stora svårigheter. Jag vill blott erinra om, huru vanskligt det måste vara att pröva, i vad mån ett skatteavdrag kan obilligt betunga andra skattskyldiga inom kommunen. I skatteavseende lära bestämmelserna i detta moment ej få någon större betydelse. Våra skattelagar överflöda för närvarande av alla möjliga slag utav avdragsbestämmelser, och varje år utkomma nya förordningar i ämnet. Detta medför stora olägenheter vid taxeringsförfarandet. För den skull vore det verkligen önskvärt att man så snart som möjligt kunde erhålla förenklade bestämmelser på detta område. I fråga om inkomstskatten har det, så vitt jag vet, hittills aldrig försports, att denna skatt ansetts vara särdeles betungande. Genom att ökningen av detta skatteavdrag göres obligatorisk, beredes en skatte-

lindring, som bland många, även de skattskyldiga själva, kommer att förefalla onödigt frikostig. Att exempelvis en person med 2,200 kronor i inkomst, låt vara med 6 barn, under alla förhållanden skall vara fri från all inkomstskatt, synes knappast vara berättigat.

Vad reservationen beträffar beklagar jag mycket livligt, att densamma icke kommit att omfatta även § 3. Jag tror, att den i så fall hade stått betydligt starkare. Då jag inom utskottet icke kunnat få något erkännande för de synpunkter jag framfört, skall jag, herr vice talman, icke göra något yrkande.

Herr Åkesson, Nils: Statsrådet och chefen för finansdepartementet har sagt, att det skulle bli angenämare för taxeringsmyndigheterna, om den obligatoriska avdragsprincipen komme till användning. Ja, detta är fullkomligt riktigt, men detta skäl bör dock ej vara utslagsgivande i detta fall. Jag medgiver att det är ett mycket grannliga uppdrag, då det gäller att få fram fakultativa bestämmelser; men det är ju så, att man vid allt taxeringsförfarande måste gå mycket noggrant och grannliga tillväga, och efter vad jag funnit vid sysslande med arbete på detta område, går det mycket väl för sig att pröva i varje särskilt fall. Naturligtvis kan man därvidlag icke komma till full rättvisa, men jag undrar, om man verkligen kommer till full rättvisa med det obligatoriska förfarandet. Man bör komma ihåg de dryga utgifter, som mer och mer läggas på kommunerna och stegringen i kommunalutskylderna i de flesta socknar. Blir det ett obligatoriskt förfarande i dessa fall, kommer följderna att bli betydligt drygare pålagor för dem, som icke bli föremål för avdrag härvidlag.

I ett annat yttrande av statsrådet ber jag att få livligt instämma, nämligen att det bevillningsfria avdrag som lagen numera medgiver är alldeles för lågt. Det är uppenbart, att med det låga värde penningen nu har, det icke för de små inkomsttagarna blir mycket över att betala skatten med, när de skaffat sig det nödtorftigaste. Det är för att råda bot här på, som detta provisoriska förslag framkommit, och enligt mitt förmenande ligger det den största rättvisa uti att gå den väg att i varje särskilt fall pröva, om avdrag skall ske. Då jag har denna uppfattning, ber jag; herr talman att få yrka bifall till reservationen.

Herr statsrådet Thorsson: Herr talman! Den siste ärade talaren slutade sitt anförande med att erkänna, att det bevillningsfria avdraget i allmänhet är för litet, och så tog han det till utgångspunkt för tillämpningen av den fria prövningsrätten vid bestämmande av övriga avdrag. Det vill förefalla mig att, om man är av den uppfattningen, att det nu gällande bevillningsfria avdraget i allmänhet icke ens tillnärmelsevis motsvarar det som en människa oundgängligen behöver för sin existens, den närmaste följderna därav måste bli, att man då har mindre anledning att mot-sätta sig en obligatorisk påbyggnad på det redan gällande avdraget. Då denna obligatoriska påbyggnad sluter sig till den skatt-

*Författnings-
förslag
rörande
skattelättnad
för vissa
skattskyldiga.
(Forts.)*

*Författnings-
förslag
rörande
skattelättnad
för vissa
skattskyldiga.*

(Forts.)

dragandes förmåga, att erlagga skatt och tar i proportion viss hänsyn till försörjningsplikt m. m. mot barn, vill det förefalla mig, att det motstånd som reses mot detta förslag, icke har något starkt underlag. Just den omständigheten, att det existensfria avdraget är för lågt har föranlett mig föreslå obligatorisk befrielse istället för att överlämna åt taxeringsnämnderna att besluta om när detta avdrag skall medgivas.

Med anledning av ett yttrande av herr Ollas Ericsson, att jag hade liksom satt ett likhetstecken med provisorisk lagstiftning, i fall det skulle bli fakultativa avdrag, ber jag få säga, att det är klart, att lagstiftningen får betraktas som provisorisk vare sig den fakultativa eller den obligatoriska principen tillämpas. En lag, som är avsedd att gälla endast ett år, kan visserligen komma att gälla något år därutöver beroende på, huru riksdagen kan ställa sig till en blivande lagändring ifråga om den kommunala skattelagstiftningen. I varje fall anser jag att, vare sig lagen kommer att gälla ett eller två år, detta icke bör vara avgörande för att man skall bibehålla hittills tillämpade system med fakultativa avdrag. Den tid vi nu genomleva, har haft det med sig, att skillnaden mellan dyrare och billigare orter blivit liksom borteliminerad. Vi ha genom statsåtgärder beslutat vissa bestämda pris för bröd, socker och en hel del andra artiklar, och dessa betinga nu och komma säkerligen också att under det närmaste året betinga ett någorlunda likvärdigt pris över hela landet. Att en person bor inom en viss kommun kan visserligen inverka på hyreskostnaden, men ifråga om livsbetingelserna i allmänhet tror jag icke, såsom herr Ollas Ericsson satte ifråga, att vi nu äro på en dalande skala, som snart skall bringa en billigare tid. Jag tror tvärtom, att vi, när förhållandena stadgat sig, komma att få behålla en priskurva, som visst icke pekar åt det billigare hållet. Emellertid vill jag säga, att den omständigheten, att en person exempelvis i år eller under föregående år haft en större inkomst, icke, om han är löntagare, bevisar, att hans skatteförmåga därigenom blivit stärkt i samma proportion, som han haft inkomst i kronor. Ty levnadsbetingelserna ha varit mycket dryga och den stegrade inkomsten har gått åt att uppehålla livet, och personen ifråga kommer i en synnerligt bekymmersam ställning, när debetsedeln presenteras för honom. Även denna synpunkt talar, enligt min uppfattning, för, att vi genom antagande av Kungl. Maj:ts proposition säkerställa jämnare avdrag. Jag vill icke förneka, att, vilken väg man än går så får man icke fram, vad man vill. Men då jag har den bestämda uppfattningen, att det förslag, som inneslutes i utskottets utlåtande innebär större fördelar för de skattskyldiga än reservanternas förslag, anhåller jag fortfarande, att kammaren ville bifalla utskottets utlåtande.

Herr Ekman, Karl Johan: Herr greve och talman! I mitt första anförande yrkade jag, att ärendet skulle återremitteras till utskottet, men då andra kammaren redan fattat beslut i saken, skulle ett yrkande om återremiss icke längre ha någon bety-

*Författnings-
förslag
rörande
skattelättnad
för vissa
skattskyldiga.
(Forts.)*

delse. Jag återtager därför detta yrkande och ber att i stället få framställa yrkande om bifall till den av herr Ollas A. Ericsson m. fl. avgivna reservationen med det tillägget, att till författningen fogas en 8 § av följande lydelse: Där lön till präst är beroende av storleken av den inkomst, för vilken bevilning till staten utgår, skall prästlöneavgiften beräknas utan hänsyn till avdrag, varom i denna lag stadgas.

Herr Bergqvist: Herr greve och talman! Det är närmast med anledning av utskottets yttrande rörande herr Ekmans motion som jag begärt ordet. Jag beklagar den avvisande hållning utskottet intagit till denna motion. Jag kan icke komma ifrån, att den har ett obestriddigt fog för sig. Om en sådan ändring, som här föreslagits, sker i bevillningsförordningen, kommer en orättvisa att vederfaras en del av våra präster. Vid regleringarnas uppgörande utgick man ifrån, att den skattskyldige skulle erlägga bevilning för det inkomstbelopp, vartill han uppskattats, och något bevillningsfritt avdrag, kom icke i betraktande, åtminstone icke utöver vad då eventuellt redan medgivits. Detta kan man finna därav, att i resolutionerna uttrycken växla. I somliga är avgiften till prästerskapet ställd i förhållande till den för näst föregående år till bevilning *uppskattade* inkomsten, i andra åter till den inkomst, för vilken bevilning blivit under näst föregående år *erlagd*. I de församlingar, där den förra formuleringen använts, kommer den nu föreslagna ändringen i bevillningsförordningen icke att beröra prästerskapet, men i de församlingar, där den senare formuleringen använts, kommer prästerskapet att lida minskning i sina inkomster genom denna ändring. Det är ju icke riktigt att på en bakväg rubba grunderna för prästerskapets löner. Visserligen har det sagts, att det icke finnes någon »rättslig grund» för det yrkande, som i motionen framställts, och det kan ju möjligen vara sant, om man fattar saken rent juridiskt, men nog har riksdagen en moralisk skyldighet att se till, att dessa löntagare bli bibehållna vid de för-måner, som voro avsedda vid uppgörande av lönerregleringen för dem. Det har framhållits, att om på grund av ökning av det bevillningsfria avdraget inkomsterna skulle gå ned så, att de komme att utgöra endast ett minimum, prästerskapet hade den utvägen att ur kyrkofonden söka något vederlag. Ja, det skulle vara, om omständigheterna bli ömmande, men nog skulle det se egendomligt ut, om riksdagen skulle sätta vissa präster i den belägenheten, att de skulle gå miste om någonting, som måste anses som deras fulla rätt och sedan hänvisa dem till att gå bönevägen för att få vederlag för detta. Jag kan således icke finna annat än, att det skulle vara högst beklagligt, om icke någon klausul skulle komma in, varigenom prästerskapets rätt skyddas. För den skull anhåller jag, herr greve och talman, att få instämma i det yrkande, som gjorts av herr Ekman beträffande tillägg av en paragraf till den här föreslagna lagen av den lydelse han föreslagit, och dessutom

Författnings-
förslag
rörande
skattelättnad
för vissa
skattskyldiga.
(Forts.)

ber jag att få förena mig med dem, som yrkat bifall till reservationen.

Herr Rosén: Herr talman! I de mycket få fall då en präst skulle kunna vederfaras någon orättvisa — det har uppgivits, tror jag, till 74 fall högst på 3,000 präster — finns ju den utväg, som utskottet anvisat, nämligen att vända sig till Kungl. Maj:t. Men dessutom finns det en annan utväg som riksdagen själv skapade här om dagen, då båda kamrarna beslöto att ändra nu gällande bestämmelse om möjlighet för präst att erhålla lönetillskott av kyrkostämman. Det var ju förr så, att sådant lönetillskott kunde erhållas, ifall $\frac{3}{4}$ av röstvärdet inom församlingen så beslöt. Detta ansågs av herrar Bergqvist och Klefbeck som mycket olämpligt just med hänsyn till den ändrade röstgrunden, och det var ju riktigt. Men då beslöto båda kamrarna att ändra bestämmelsen så, att det endast skulle erfordras, att $\frac{3}{4}$ av de vid stämman närvarande vore ense om att bevilja lönetillskott, för att sådant beslut skulle fattas. Det behöver sålunda endast komma fyra personer på kyrkostämman, exempelvis de båda kyrkvärdarna, pastorns fru och någon mer, så lär det väl kunna bli en rörande enighet om löneförbättring åt prästen. Om icke dessa kunna enas, lär han knappt vara förtjänt av att få någon höjning.

Det är rörande att höra, hur den ena talaren efter den andra uppträder och talar så varmt för de hårt betryckta prästerna, medan de å andra sidan tala emot barnavdrag för fattiga familjeförsörjare. Det är väl dock något hårt, när i åtskilliga församlingar bidraget till prästen uppgår till 1 procent och till och med däröver, att en arbetare, som i dessa tider kanske har en förtjänst av 2,500 kronor, skall betala 25 kr. till avlöning åt prästen i församlingen.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Bergqvist: Det finnes en gammal biblisk liknelse om en man, som byggde sitt hus på lösan sand, och när slagregnet kom och stormen kom, föll hans hus till marken, och dess fall var stort. Herr Rosén har byggt sitt anförande på lösan sand; nu kommer slagregnet och då faller huset. Det förhåller sig nämligen så, att det beslut riksdagen fattade angående rätt för församling att bevilja löneökning åt sitt prästerskap i nyreglerade pastorat, måste underställas kyrkomötet, innan det kan bli lag, men kyrkomötet sammanträder först 1920, och följaktligen kan detta beslut icke komma i betraktande förrän 1921. Men nu gäller det dock år 1919 och pastorat med gammal löne reglering. Följaktligen vilas herr Roséns resonemang på falsk grund, och faller därför tillsammans och blir till intet.

Herr Rosén: Det har visat sig förr, att det finns möjlighet att sammankalla extra kyrkomöte, och det är icke omöjligt, att så kan ske även härnäst. Då herr Bergqvist citerade ett bibelord, ber jag få erinra, att det även finns ett annat ord: »Måttligt skola

kaplanerna hava.» Men detta synes inte gälla nu för tiden. Nu skola de ha nästan allt.

Herr Bergqvist: Ja, herr Rosén glömde citera det oberopade gamla ordet till slut, där det heter: »dock något».

*Författning-
förslag
rörande
skattelättnad
för vissa
skattskyldiga.
(Forts.)*

Herr von Essen: Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet fäste mycken betydelse vid den utredning, som hade åstadkommits angående tillämpningen av föregående års författning i frågan. Jag tror att, om han hade kommit till tals med praktiska taxeringsmän, han hade kunnat få en annan förklaring, än den han utläst ur den till grund för kungl. propositionen liggande tablån. Det är nämligen så, att det i praktiken är förenat med mycket stora besvär att tillämpa de särskilda bevillningsfria avdragen. Det vill en hel del räkneoperationer till, både multiplikationer och subtraktioner som göra, att taxeringsmyndigheterna icke inlåta sig därpå i större utsträckning än som nödigt är, utan i stället försöka nå det mål, som i lagen ålagts dem, nämligen att få beskattningen så jämn och rättvis som möjligt, genom att helt enkelt upptaga den beskattningsbara inkomsten till ett något lägre belopp, så att det icke skall behöva ifrågakomma att göra de stora extra avdragen. Nu är det visserligen sant, att i de fall, då det föreligger exakta uppgifter om vad en skattdragare haft i årsinkomst, måste detta system med extra avdrag tillämpas, men på landsbygden förekommer i det stora flertalet fall icke några dylika uppgifter. Och i många fall när deklarationerna inkomma och taxeringsmyndigheterna ha den uppfattningen, att någon skattskyldig upptagit sin inkomst till för lågt belopp, bryr man sig icke om, för att undvika extra arbete och omgång, att avvika från deklarationen och taga upp inkomsten till högre belopp samt sedan göra större avdrag, utan låter sig nöja med i deklarationen uppgiven inkomst utan något extra avdrag. Jag vill med detta hava sagt, att det obligatoriska avdraget i praktiken skulle leda till alltför stora svårigheter för taxeringsmyndigheterna att komma till den jämna och rättvisa beskattning, som är ålagd dem som enda slutmål.

Herr statsrådet nämnde särskilt, att den omständigheten, att det bevillningsfria avdraget ej täckte existensminimum, för honom var ett avgörande skäl att göra dessa avdrag obligatoriska. Jag vill då däremot invända, att redan nu i praktiken kan föreligga svårigheter för taxeringsnämnderna med de vanliga obligatoriska avdragen för att få en rättvis beskattning. Det är icke så sällan det förekommer fall, då en jordbrukare skall bevillningstaxeras t. ex. för inkomst av kapital, men genom att han för samma avdrag på sin inkomstbevilling som varje inkomsttagare, blir det ingenting kvar av det belopp, varför skatten skall utgå, och detta ehuru redan vid fastighetsbevillingen hänsyn tagits till den omständighet, som ligger till grund för hela inrättandet av det bevillningsfria avdraget, nämligen skattefriet för existensminimum.

På dessa grunder ber jag, herr talman, få tillkännagiva, att jag kommer att rösta med reservanterna.

Författnings-
förslag
rörande
skattelättnad
för vissa
skattskyldiga.
(Forts.)

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i avseende på det under behandling varande betänkandet yrkats: 1:o) att vad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) att utskottets hemställan skulle bifallas med den ändring, som förordats i den av herr Ericsson, Ollas, m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen; samt 3:o), av herr *Ekman, Karl Johan*, att det under 2:o) upptagna yrkandet skulle godkännas, dock att i den föreslagna förordningen skulle på vederbörlig plats införas en med 8 betecknad paragraf av följande lydelse:

»Där lön till präst är beroende av storleken av den inkomst, för vilken bevilning till staten utgår, skall prästlöneavgiften beräknas utan hänsyn till avdrag, varom i denna lag stadgas.»

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden samt förklarade sig finna propositionen på bifall till det under 2:o) här ovan upptagna yrkandet vara med övervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning varav herr talmannen upptog vartdera av de båda återstående yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga desamma till kontraposition i den förestående voteringen; och förklarade herr talmannen sig anse de härå avgivna svaren hava utfallit med övervägande ja för deras mening, som ville till kontraposition antaga bifall till herr *Ekman*s yrkande.

Jämväl om kontrapositionens innehåll äskades emellertid votering, i anledning varav uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som till kontraposition i huvudvoteringen om bevillningsutskottets betänkande nr 19, antager bifall till herr *Karl Johan Ekman*s under överläggningen framställda yrkande, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har till kontraposition i nämnda votering antagits bifall till utskottets hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 53;

Nej — 45.

Härefter uppsattes, justerades och anslogs för huvudvoteringen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt be-

tänkande nr 19 med den ändring, som förordats i den av herr Ollas Ericsson med flera vid betänkandet avgivna reservationen, röstar

*Författnings-
förslag
rörande
skattelättnad
för vissa
skattskyldiga.
(Forts.)*

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles herr Karl Johan Ekmans under överläggningen framställda yrkande.

Vid slutet av den häröver anställda omröstningen befunnos rösterna hava utfallit på följande sätt:

Ja — 61;

Nej — 26.

Herr statsrådet *Thorsson* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 143, med förslag till lag om begränsning av tiden för idkande av handel och viss annan rörelse;

nr 156, med förslag till lag om ändrad lydelse av 7 kap. 3 § strafflagen;

nr 162, angående anslag för täckande av viss del av statens järnvägars driftförlust under år 1918;

nr 164, angående omorganisation av kammarkollegium m. m.;

nr 165, angående anslag till upprätthållande av verksamheten vid statens provningsanstalt m. m.; samt

nr 166, med förslag till förordning om rätt för kommun att upptaga särskild avgift vid vissa offentliga nöjestillsällningar.

Föredrogos ånyo jordbruksutskottets utlåtande nr 25, i anledning av väckt motion angående revision i visst syfte av gällande författningar rörande häradsallmänningar och andra genom kronans försorg tillkomna allmänningsskogar.

*Ang.
revision av
författningar
rörande
vissa allmän-
ningsskogar.*

I en inom första kammaren väckt, till jordbruksutskottets förberedande behandling hänvisad motion, nr 81, hade herr *Lindhagen* hemställt, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla om övervägande, huruvida, i vad mån och på vad sätt en revision kunde erfordras av författningarna rörande häradsallmänningar och andra genom kronans försorg tillkomna allmänningsskogar i syfte, att avkastningen skulle efter rättvisa grunder komma ortsbefolkningen i sin helhet till godo samt beslutanderätten i allmänningens angelägenheter demokratiseras.

Utskottet hade i nu föreliggande utlåtande av andragna orsaker hemställt, att förevarande motion ej måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Ang.
revision av
författningar
rörande
vissa allmän-
ningsskogar.
(Forts.)

Reservation hade anmälts av herr *Holmquist* utan angiven mening.

Herr *Lindhagen*: Jag har försökt 1910, 1915 och nu 1919 att kunna förmå vederbörande utskott att inlåta sig i diskussion om de två jordbruksfrågor, som här förekomma, men utskottet har fortfarande även nu, nio år efter det denna fråga första gången väcktes, vägrat ingå i saklig prövning, under hänvisning som vanligt till att det kanske kommer någonting ut av den beredning, som under årtiondens lopp sysslat med denna sak.

Den första frågan rör häradsallmanningarna. Det är ett ganska intressant kapitel och ger en belysning av tidens ekonomiska utveckling. I de gamla dagarna skulle alla bönder, som icke hade sitt tarv på egna ägor, få taga ut mulbete i skog och allt möjligt sådant på häradsallmanningarna. Således de fattigaste skulle gå först. Sedan kom 1866 års skogsförordning, då det blev tvärtom. Då hade nämligen de nyligen antagna kommunala stadgarna infört sin graderade skala, och efter den eller dess äldre förebilder förmodligen inrättade man sig må mycket som möjligt. Då infördes också i författningen, att man skulle ha utdelning i häradsallmanningarna efter sitt innehavande mantal. Med andra ord: Den gamla lagen var den, att kronan skänkte sin skog till jordbruket för att de fattigaste skulle ha sitt först. Sedan kom 1866 års författning och sade: De som ha mest, skola få mest, och de som ha minst, skola få minst.

Nu har det emellertid vidare gått på det sättet, att endast den i mantal satta jorden fick del i häradsallmanningarna. Det var ju rimligt på den tiden, då hela den egentliga befolkningen i socknarna bestod av personer som ägde någon i mantal satt jord. Den fick dessutom bära alla bördorna. Men så kom i nyare tid det gamla lantmannapartiets emancipationsrörelse, och följden blev grundskatternas avskrivning rustnings- och roteringsskyldighetens avskrivning och vidare avskrivningen för den i mantal satta jorden av skyldigheten att bygga och underhålla kyrka, sockenstuga, prästgård, tingshus och häradsfängelse samt slutligen avskaffandet av skyldigheten att bekosta vägar och broar, vilket allt nu lagts på alla skattskyldiga inom socknen. Då skulle man ju kunna tycka beträffande denna inkomst från häradsallmanningarne, som gavs åt den i mantal satta jorden för alla dessa bördor, att när dessa bördor sedermera lades på alla även inkomsten till att bestrida dessa bördor skulle fördelas på alla. Det blev emellertid ej fallet. Man glömde bort det hela, eller man brydde sig ej om det vare sig av klassegoism eller vad det kan ha varit för skäl.

Det är dessa dubbla orättvisor motionen vill avskaffa. 1910 sade mig verkligen två av den yttersta högerns bönder i andra kamaren att de voro delägare i häradsallmanning, men ansågo detta krav rättvist — de voro från Västergötland till på köret — och därför röstade de också för motionen. Men denna ljusning har icke vederfarits motionen sedermera, varken 1915 eller 1919. Jordbrukets eget utskott åberopar bara sitt senaste utlåtande, att det känner sig

tveksamt, huruvida icke detta vore ett avsteg från eljest följda äganderättsgrundsatser, men utskottet vägrar absolut att inlåta sig på frågan, varför det icke skulle vara billigt med hänsyn till rätta äganderättsgrundsatser att bifalla motionen. Det kan väl icke vara en riktig äganderätt, som arrangerar sig på det sättet. Nu i år slutar utskottet på den punkten med, att skogslagstiftningskommitténs utlåtande numera är i det närmaste slutfört, och då finner utskottet anledning icke föreligga att biträda de framlagda förslagen utan anser att dessa böra behandlas i sammanhang med detta kommittébetänkande.

Ang.
revision av
författningar
rörande
vissa allmän-
ningsskogar.

(Forts.)

Utskottet vill således icke uttala någonting i princip, om detta förslag är riktigt eller ej men säger som skäl, att denna fråga icke skall prövas av riksdagen, därför att den bör tagas under överbäggande i sammanhang med framläggande av skogsvårdskommitténs förslag. Men huru skall denna fråga lämpligen tagas under överbäggande i det sammanhanget, om ej riksdagen med bifall till motionen anholder hos Kungl. Maj:t, att denna sak kommer under prövning just i det sammanhanget? Åtminstone bör väl utskottet medge, att det av utskottet uttalade önskemålet blir säkrare vunnet, om riksdagen skriver och påminner därom, än om riksdagen icke gör någonting. Utskottets förklaring på denna gåta avvaktar jag med intresse.

Den andra punkten rör de av staten donerade stora besparings-skogarna och sockenallmänningarna i Kopparbergs, Norrbottens och Västerbottens län. Där är det nu så, att det också är den i mantal satta jorden, som har nytta av dessa efter mantal, men i administrativ väg har man där i åtskillig mån på de flesta ställen omlagt saken så att avkastningen till en del tillfaller alla skattskyldiga; och då det i administrativ väg gått för sig att göra åtminstone något i fråga om dessa allmänningar, varför talar icke utskottet till förmån för samma förfarande med häradsallmänningarna utan emot motionen.

Jag glömde säga, att beträffande häradsallmänningarna, att det är kanske det enda fallet i svensk lagstiftning, där ännu mantalet spelar någon roll. Vid alla jordavsöndringar, som ju icke sättas i mantal såsom vid ägostyckning, gå de avsöndrade delarna, även där det drives jordbruk på dem, förlustiga sina andelar i häradsallmänning, så att om en stor egendom genom avsöndring delas i småbruk, få dessa jordbruk ingenting av den allmänning som donerats till detta jordbruk, utan endast den som behåller skogskomplexen, vanligtvis ett industridrivande bolag. Men detta tyckes utskottet icke heller fäst sig vid.

Nu är det — för att återgå till den andra frågan — vidare på det sättet, att om de andra skogsägarna rösta efter mantal, och i en sådan socken industrien har ofantligt stora mantal, detta gör, att den har det dominerande avgörandet över avkastningen, som dock donerats för jordbruket. Således där om någonsin borde väl den kommunala rösträtten få tränga igenom åtminstone på något sätt. Nu svarar utskottet på det, att denna rösträtt bör demokratiseras, men av de tre befallningshavande, som yttrat sig, har en föreslagit att man icke skulle få rösta för mer än $\frac{1}{100}$ av det sammanlagda röstantalet, en

Ang.
revision av
författningar
rörande
vissa allmän-
ningsskogar.

(Forts.)

att det skulle få vara högst $\frac{1}{10}$, och en att man icke skulle få rösta för mer än $\frac{1}{6}$ av hela röstetalet, och alltså behöver icke riksdagen yttra sig. Varför skall då riksdagen vara sämre än Konungens befallningshavande? Riksdagen kan väl också få lägga sin mening till befallningshavandes. Då går det så mycket lättare hos Kungl. Maj:t att få utskottets antagligen hela önskan genomdriven! Men nu har även här utskottet upptäckt, att den norrländska skogsvårdskommittén har slutfört sitt arbete och att den även berört denna fråga på det sätt, att den icke alls beaktat detta missförhållande. Jordbrukets eget utskott tröstar sig dock med att betänkandet är ännu på Kungl. Maj:ts prövning beroende och utskottet har icke heller i detta avseende funnit anledning biträda förslaget, utan anser att det bör behandlas i sammanhang med framläggande av de förslag vartill detta kommittébetänkande kan giva anledning. Det är således samma historia här som i det föregående; utskottet önskar, att denna sak, som utskottet dock förordat i motiveringen, skall behandlas i sammanhang med att man behandlar den andra saken, och just därför vill utskottet, att riksdagen icke skall skriva. Men det är givet, att om riksdagen skriver, kommer saken ändå säkrare under behandling än om riksdagen icke skriver.

Jag motsar även i denna fråga med stort intresse utskottets förklaring och yrkar bifall till min motion.

Herr Ericsson, Aaby: Herr greve och talman, mina herrar! Den ärade motionären beklagade sig över att jordbruksutskottet icke inlätit sig i någon realbehandling av hans motion. Orsaken därtill har varit, att utskottet äger den försyntheten, att det icke i onödan vill besvara riksdagen, varken med några långa utlåtanden eller med någon begäran om skrivelse. Jag tror, att det är något, som är värt beaktande och att det är värt beaktande icke allenast ifrån utskottets synpunkt utan även ifrån andra håll. Vidare har framhållits den uppfattningen, som ogillats, att riksdagen icke vill inlåta sig på att fatta några beslut i ärenden, vilka ligga under Kungl. Maj:ts utredning. Mångfaldiga beslut från riksdagens båda kamrar peka alldeles tydligt därhän — och icke minst borde den ärade motionären finna detta av de siffror, som hans ofta begärda voteringar giva honom — att riksdagen även under den sista tiden har velat vidhålla den uppfattningen.

När motionären nu begär ett svar, varför vi icke hava skrivit utan velat avvakta utredningarna ifrån kommittéerna, de båda kommittéer, som hava med hithörande frågor att göra, ger jag honom det svaret, att utskottet — som, liksom övriga utskott, enligt riksdagspraxis har två olika sätt till sitt förfogande för att uttrycka sina önskinningar, dels den skarpere formen, skrivelseformen, dels den mindre skärpta, som består i intagande i motiveringen av uttalade önskemål — ansett motionen ifråga vara förtjänt icke av den förra formen utan endast av senare eller att välvilligt i motiveringen begära att det resultat av utredningen, som skall giva riksdagen anledning att fatta ställning i frågan, jämförelsevis snart måtte komma

fram. Det kan vara fullt fog för detta, då särskilt den ena kommitténs betänkande har legat särdeles länge på Konungens bord.

På grund av vad jag sålunda anförde och med stöd av de uttalanden, vari riksdagen så många gånger givit tillkänna, att den icke önskar inlåta sig på prövning av sådana frågor, som, i likhet med den här föreliggande, ligga under Kungl. Maj:ts utredning, förrän en utredning föreligger, ber jag, herr greve och talman, att i korthet få yrka bifall till vad utskottet hemställt.

*Ang.
revisioner
författningar
rörande
vissa allmän-
ningsskogar.
(Forts.)*

Herr Lindhagen: Ja, vad det första skälet angår, att utskottet icke vill besvara riksdagen med långa skrivelser såsom andra göra, så förmodar jag, att detta uttalande var en röst ur graven, som icke så länge till skall få göra sig gällande. Riksdagens uppgift är icke att komma hit för att icke bli besvarad, utan den har just kommit hit för att besvara sig med folkets önskemål. Denna skrivelse är uttryck för ett önskemål i orterna. Sådana önskningskriften framförts mångfaldiga gånger till mig, och då kan man icke svara med att riksdagen icke är till för att besvaras med långa skrivelser, utan riksdagen får vara god att göra sin plikt, annars kan den gå sin väg.

Vad det andra skälet beträffar, så skulle man icke besvara Kungl. Maj:t med framställningar i ämnen, som äro på Kungl. Maj:ts prövning beroende. Jag vet, att det är en vanlig riksdagsmajoritetspraxis och för min del har jag liksom så många andra kämpat och lidit oerhört under ett sådant riksdagssystem och jag har också stridit emot sådana principer. Ty om folket i landet lägger i dagen sina önskemål på olika håll, så är det riksdagens enkla plikt och skyldighet att böja sig härför och lyssna till folkets röst och ej att böja sig för utredningskommissioner på höjderna. Därför måste jag avvisa hela denna riksdagspraxis. Detta är icke riktat emot den siste ärade talaren, ty han är tydligen endast ett offer för sin miljö, för den praxis, som han gör sig till målsman för. För min del har jag uppställt mig som kandidat för att föra fram förslag, som folket icke får beaktade på höjderna och därför fullgör jag min plikt, när jag framför dessa önskemål, och jag kommer att göra det så länge jag sitter här, även om det bara skulle bli bara en röst därför.

Herr Ericsson, Aaby: Ehuru den siste ärade talaren dels placerade mig bland de döda — han talade nämligen om en röst ur graven — dels ock kallade mig för »ett offer», vågar jag ändock med några ord svara honom. Det är här icke fråga om huruvida riksdagen har rätt eller icke att besvara Kungl. Maj:t, utan sakens kärnpunkt är den — eftersom den siste ärade talaren särskilt var inne på detta ämne — huruvida enskilda motionärer skola kunna i alltför hög grad besvara riksdagen, och riksdagen i sin ordning genom sina utskott besvara Kungl. Maj:t med alldeles ändamålslösa framställningar, vilka endast kunna tjäna till att fördyra arbetet och riksdagskostnaderna samt draga ut på tiden. Jag tror också.

Ang.
revision av
författningar
rörande
vissa allmän-
ningsakogar.
(Forts.)

för att nu återkomma till frågan om motionsrätten, att denna rätt, som grundlagsenligt tillförsäkrats enskilda riksdagsmän, bör betraktas såsom ett så pass dyrbart privilegium, att det är en olycka, när den blir missbrukat i sådan grad som understundom inträffat. Jag anser, att denna rätt bör behandlas och utövas med den aktning och varsamhet som dess innebörd, friheten att obegränsat få avgiva motioner, ovillkorligen kräver.

Vidkommande slutligen frågan om vad som är folkets röst eller icke, så vet jag för min del icke något annat uttryck för folkets röst än den lagliga representationen och denna utgöres av riksdagens båda kamrar.

Herr Lindhagen: Den siste talaren har tydligen haft många sömnlösa nätter för att riktigt kunna undertrycka den benägenhet, en folkrepresentant just i denna sin egenskap har att väcka motioner, och detta har antagligen varit anledningen till att han själv icke väckt några motioner, åtminstone icke många. Vad mig beträffar, har jag icke haft denna stora självbehärskning utan de sömnlösa nätterna ha hos mig framkallat en fullkomlig brist på självbehärskning i detta avseende, och därför kommer det en del motioner från mig i motsats mot vad fallet är med den siste ärade talaren. Emellertid skall jag icke tvista med honom om vilketdera som är det riktiga; det kunna vi göra upp ute i korridoren. Men jag vill framhålla, att då man talar om framställningar från »enskilda motionärer», så nämner man dessa ord med det allra oerhördaste förakt. Vår för väcker då icke den siste talaren motion om riksdagens avskaffande, så slippa vi detta obehagliga påhäng på vår författning och kunna då låta Kungl. Maj:t styra enväldigt. Det är kanske detta, som ligger bakom detta förakt för enskilda motionärer. Eja vore vi där tillbaka till den gamla absolutismen!

Nej enskilda motionärers uppgift är att vara enskilda motionärer och framföra de krav, som på den vägen äro möjliga att framföra. Den siste ärade talaren kan heller aldrig i världen avklippa utvecklingen och hindra framförandet av dessa krav.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjordes jämlikt de yrkanden, som därunder förekommit, propositioner, först på bifall till vad utskottet i nu ifrågavarande utlåtande hemställt samt vidare därpå att kammaren skulle med avslag å utskottets hemställen bifalla den i ämnet väckta motionen; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Vid ånyo skedd föredragning av jordbruksutskottets utlåtanden nr 26, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående införande av stattorparsystem å större egendomar, och

nr 27, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl.

Maj:ts angående åtgärder till avhjälpande av genom kristiden förändrade svårigheter för jordbruket m. m.,

bifölls vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Herr *Rogberg* väckte en motion, nr 157, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till lag om fri rättegång.

Motionen hänvisades till behandling av lagutskott.

Efter föredragning av de under sammanträdet avlämnade kungl. propositionerna hänvisades propositionerna nr 143, 156 och 161 till behandling av lagutskott, propositionerna nr 159 och 163 till jordbruksutskottet samt propositionerna nr 162, 164 och 165 till statsutskottet, varjämte propositionen nr 166 på begäran bordlades.

Anmälades och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtande nr 10, i anledning av väckta motioner angående ändring av § 56 i förordningen om landsting, 5 § i förordningen angående grunderna och sättet för markegångsprisens bestämmande och § 12 i lagen angående dövstumundervisningen;

statsutskottets utlåtanden:

nr 12 A, angående regleringen av utgifterna för kapitalökning för år 1920 i avseende å post- och telegrafverken samt statens järnvägar och vattenfallsverk; samt

nr 12 B, angående regleringen av utgifterna för kapitalökning å tillägsstat till riksstaten för år 1919 i avseende å post- och telegrafverken samt statens järnvägar och vattenfallsverk;

bankoutskottets memorial nr 21, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande utskottets utlåtande nr 14 i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse, dels ock i ämnet väckta motioner; ävensom

första lagutskottets utlåtanden:

nr 10, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om rätt till litterära och musikaliska verk, lag om rätt till verk av bildande konst samt lag om rätt till fotografiska bilder ävensom i ärendet väckta motioner; samt

nr 11, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändringar i och tillägg till lagen den 10 juli 1899 om

skydd för vissa mönster och modeller ävensom i ämnet väckta motioner.

Justerades tretton protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3,18 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.
